

Drejtoria e Përgjithshme e të Drejtave të Njeriut
Këshilli i Evropës
F-67075, Strasbourg Cedex

http://www.coe.int/human_rights/

Këta udhëzues të të drejtave të njeriut kanë si qëllim të jenë udhëzues mjaft praktikë mbi mënyrën sesi nene të veçanta të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut janë zbatuar dhe interpretuar nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut në Strasburg. Ato janë shkruar duke pasur në mendje profesionistët ligjorë, dhe veçanërisht gjyqtarët, por janë të aksesueshme gjithashtu për lexues të tjerë të interesuar.

E drejta e pronës sipas Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

*Udhërrëfyes
për përdorimin e
Konventës Evropiane të të
Drejtave të Njeriut*

*Aida Grgić, Zvonimir Mataga,
Matija Longar edhe Ana Vilfan*

Manualet e të drejtave të njeriut, Nr.10

E drejta e pronës sipas Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

*Udhërrëfyes
për përdorimin e
Konventës Evropiane të të
Drejtave të Njeriut*

Aida Grgić, Zvonimir Mataga, Matija Longar edhe Ana Vilfan

Manualet e të Drejtave të Njeriut Nr. 10

Manualet e botuara tashmë në serinë e “Manualeve të të drejtave të njeriut”

Nr.1: E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare.

Një udhëzues për zbatimin e Nenit 8 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2001)

Nr.2: Liria e Shprehjes.

Një udhëzues për zbatimin e Nenit 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2001)

Nr.3: E drejta për një proces të drejtë gjyqësor.

Një udhëzues për zbatimin e Nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2001; botimi i dyte, 2006)

Nr.4: E drejta e pronës.

Një udhëzues për zbatimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2001)

Nr.5: E drejta për lirinë dhe sigurinë e personit.

Një udhëzues për zbatimin e Nenit 5 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2002)

Nr.6: Ndalimi i torturës. Një udhëzues për

zbatimin e Nenit 3 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. (2003)

Nr.7: Detyrimet Pozitive. Udhërrefyes për përdorimin e Konventes Evropiane të Drejtave të Njeriut. (2007)

Nr.8: E Drejta për jetën. Një udhëzues për zbatimin e Nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.(2007)

Nr.9: Liria e Mendimit, ndërgjegjes dhe besimit. Udhëzues për implementimin e Nenit 9 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (2007)

Drejtorja e Përgjithshme e të Drejtave të Njeriut dhe Çështjeve Ligjore
Këshilli i Evropës
F-67075 Strasbourg Cedex

©Këshilli i Evropës, 2007
Ilustrimi i kapakut © sue2you – Fotolia

Botimi i parë, Qershor 2007
Shtypur në Belgjikë
Prepress: cprstudio.com

Opinionet e shprehura në këtë botim janë ato të autorit dhe nuk përfshijnë përgjegjësinë e Këshillit të Evropës. Ato nuk duhet të konsiderohen se iu bëjnë ndonjë interpretim zyrtar në rastin e intrumenteve ligjore të përmendura në to, të tillë që ti bëjë të detyrueshme këto instrumente për qeveritë e shteteve anëtare, organet statutorë të Këshillit të Evropës apo për ndonjë organ tjetër të krijuar në bazë të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

PËRMBAJTJA

Hyrje.....5

Fusha e veprimit e kësaj të drejte.....6

Detyrimet pozitive dhe negative të

shtetit 9

Përmbajtja e së Drejtës..... 10

Privimi nga prona (rregulli i dytë)10

Kontrolli mbi përdorimin e pronës

(rregulli i tretë).....11

E drejta për të gëzuar pasuritë

(rregulli i parë).....11

Kufizime të lejueshme12

Ndërhyrje.....12

Ligjshmëria.....12

Interesi i përgjithshëm.....13

Proporcionaliteti.....14

**Lidhja e Nenit 1 të Protokollit Nr.1 me
nenet e tjera të Konventës..... 16**

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 3 i

Konventës.16

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 6 i

Konventës.....17

Neni 1 i Protokollit nr.1 dhe Neni 8 i

Konventës.....19

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 10 i

Konventës..... 23

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 13 i

Konventës.....23

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 14 i

Konventës.....24

Kriteret e pranueshmërisë..... 26

Shterimi i mjeteve

të brendshme ligjore.....26

Ratione temporis..... 27

Ratione materiae31

Ratione loci.....31

Probleme të veçanta që i përkasin

Evropës Qendrore dhe Lindore.....32

Pretendimet për rikthimin e pasurive32

Kontratat e qirasë nën mbrojtje

të veçantë36

Të drejtat e pensionit dhe

përfitimet e tjera sociale.....40

Bankat41

Taksat44

Lista e çështjeve.....46

Neni 1 i Protokollit Nr.1 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut

Neni 1 i Protokollit Nr.1, që garanton të drejtën e pronës, parashikon se:

Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që t'i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e Shteteve për të nxjerrë ligje, që ato i gjykojnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave.

Hyrje

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 garanton të drejtën e pronës. (shih p.14). E drejta e pronës njihet gjithashtu edhe nga instrumente të tjerë ndërkombëtarë, si për shembull, Deklarata Universale e Të Drejtave të Njeriut. Megjithatë, as Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat Politike dhe Civile, as Konventa Ndërkombëtare mbi të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, të cilat e kthyen Deklaratën Universale në angazhim ligjërish të detyrueshëm, nuk e prekin çështjen e mbrojtjes së pronës.

Shtetet nuk arritën dot një marrëveshje as në momentin kur hartohej Konventa Evropiane mbi të Drejtat e Njeriut (“Konventa”). Formulimi, i cili u miratua përfundimisht në Protokollin e parë, bën një përkufizim të kualifikuar të së drejtës së pronës, duke i dhënë shtetit një pushtet të gjerë për të ndërhyrë tek kjo e drejtë. Në çështjen *Marckx kundër Belgjikës*,¹ Gjykata Evropiane e Të Drejtave të Njeriut (Gjykata) bëri për herë të parë interpretimin e Nenin 1 të Protokollit Nr.1 në kontekstin e legjislacionit mbi fëmijët e jashtëligjshëm në Belgjikë, dhe u shpreh:

Duke njohur të drejtën e çdokujt për të gëzuar qetësisht pronat e tij, Neni 1 në thelb garanton të drejtën e pronës. Kjo është përshtypja e qartë që të lënë fjalët “pasuri” dhe “përdorim i pronës” (në frëngjisht: “biens”- “pasuri”, “propriété”- “pronë”, “usage des biens”-përdorim i pasurive); puna përgatitore the “travaux préparatoires”, nga ana e tyre e konfirmon qartësisht këtë: hartuesit e draftit iu referuan

¹ Referenca e plotë e çështjeve të situata bëhet në faqen. 45 ff.

në mënyrë të vazhdueshme “të drejtës së pronës” ose “të drejtës mbi pronën” për të përshkruar objektin e draftëve pasardhëse të cilat i paraprinë Nenit të tanishëm 1. Në të vërtetë, edhe e drejta për të shitur pronën vetjake përbën një aspekt tradicional dhe thelbësor të së drejtës mbi pronën.

Në vendimin e saj gjykata përkufizoi objektin e Nenit 1 të Protokollit 1, i cili është i zbatueshëm vetëm për pronat ekzistuese dhe “nuk garanton të drejtën për të fituar prona”. Neni 1 i Protokollit Nr.1 mbron individët ose personat juridikë nga ndërhyrjet arbitrare të shtetit tek pronat e tyre. Megjithatë, ai njeh të drejtën e shtetit të kontrollojë përdorimin dhe madje të privojë nga prona e individë apo persona juridikë, sipas kushteve të parashikuara në atë dispozitë. Institucionet e Konventës janë përpjekur të sigurojnë që çdo ndërhyrje në të drejtat e pronësisë të jetë në përputhje me interesin e përgjithshëm apo atë publik. Në veçanti, autoritetet publike mund të kontrollojnë përdorimin pasurive për të siguruar pagimin e taksave ose kontributeve të tjera apo gjobave.

Me qëllim që të kalojë testin e proporcionalitetit mes interesit të përgjithshëm dhe atij të individit, ndërhyrjet duhen kryer në mënyrë jo-arbitrare dhe në përputhje me ligjin. Për sa i përket nevojës për këtë ndërhyrje, Gjykata dhe Komisioni i mëparshëm European Për Të Drejtat e Njeriut (“Komisioni”) u kanë lënë shteteve hapësirë të gjerë për të bërë vlerësimet përkatëse. Megjithëse Neni 1 i Protokollit Nr.1

nuk i referohet shprehimisht së drejtës për dëmshpërblim në rastet e marrjes së pronës apo ndërhyrjeve të tjera, kjo kërkohet në mënyrë implicite që të kryhet në praktikë (*Manastiret e Shenjta kundër Greqisë*). Vetëm në rrethana të jashtëzakonshme, si në kontekstin e ribashkimit të Gjermanisë, mund të justifikohet mospagimi i kompensimeve (*Jahn dhe të tjerë kundër Gjermanisë*).

Neni 1 i Protokollit 1 është i vetmi nen i Konventës i cili përmend shprehimisht “personat juridikë”. Çdo aplikant, qoftë ky person juridik apo fizik duhet të jetë në gjendje të demonstrojë ekzistencën e së drejtës së pronësisë në fjalë për t’u kualifikuar si “viktimë” sipas Konventës. Për pasojë, edhe kompanitë janë objekt i kësaj të drejte. Megjithatë aksionerët e kompanive në përgjithësi nuk mund të pretendojnë inicimin e procedimeve të brendshme bazuar në dëmin që i është shkaktuar kompanisë apo likuiduesit- e ashtuquajtura – the so-called piercing of the corporate veil (*Agrotexim kundër Greqisë*). Duhet të ketë arsye shumë të jashtëzakonshme që një aksioner të marrë statusin e “viktimit”.

Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk ka si objekt të tij marrëdhëniet e një natyre thjesht kontraktuale mes individëve privatë. Kështu, një vendim gjykatë i cili i kërkon një individ i t’i dorëzohë pronën një individ tjetër, psh: në përputhje me ligje përgjithësisht të zbatueshme siç është ligji i kontratave, (sekuestrimi dhe shitja e pronave gjatë ekzekutimit), ligji i dëmshpërblimeve apo e drejta familjare (ndarja e pasurive të trashëguara, e pronave gjatë martesës), etj, zakonisht nuk hyn në fushën e veprimit të Nenit 1 të Protokollit Nr 1.

Megjithatë, në përcaktimin e efekteve të marrëdhënieve ligjore mes individëve dhe pronës, organet e Konventës bëjnë të mundur që ligji të mos krijojë pabarazi të tilla, ku një person të privohet në mënyrë të padrejtë dhe arbitrare nga e drejta e pronës në favor të një personi tjetër. Në situata të caktuara Shteti mund të jetë i detyruar të ndërhyjë për të rregulluar veprimet e individëve. Si përfundim, Neni 1 i Protokollit Nr.1 përgjithësisht hyn në zbatim në rastet kur vetë shteti ndërhyr në të drejtën e pronës, ose lejon që një palë e tretë ta bëjë këtë.

Megjithëse ekzistonte një shkallë e caktuar perceptimi para se Konventa dhe protokollet e saj të hapeshin për vendet e Evropës Qendrore dhe Lindore, standardet para-ekzistuese të Konventës që kanë të bëjnë me çështje të pronës, janë konfirmuar gjerësisht në jurisprudencën e pasur të gjyqësore. Gjatë viteve të fundit, Komisionit dhe Gjykatës u është dashur të trajtojnë një numër të madh çështjesh ligjore të cilat reflektojnë rrethana të veçanta politike, historike dhe sociale të këtyre vendeve pas rënies së regjimit komunist. Për këtë arsye, institucionet e Konventës kanë shqyrtuar një seri aplikimesh ku përfshiheshin çështje të ndërlikuara faktike dhe ligjore, që vinin si rrjedhojë e vullnetit politik të Shteteve për të çuar në vend padrejtësitë e shkaktuara nga regjimi i mëparshëm dhe për të arritur një ekuilibër të ri mes grupeve të ndryshëm socialë.

Fusha e veprimit e kësaj të drejte

Një aplikant mund të pretendojë për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr. 1 deri në shkallën kur shkelja e pretenduar lidhet me “pasuritë” e

tij ose të saj brenda kuptimit të kësaj dispozite.

Koncepti “pasuri” ka një kuptim autonom, të pavarur nga klasifikimi formal që bëhet në legjislacionin e brendshëm.

Pretendohet shpesh se koncepti “pasuri” interpretohet shumë gjerë në praktikën e Gjykatës, pasi ai përfshin jo vetëm të drejtën e pronësisë, por edhe një larmi të drejtash me karakter financiar, si psh: të drejtat që burojnë nga aksionet, patentat, vendimet e arbitrazhit, e drejta e përcaktuar për pension, e drejta për qira, madje dhe të drejtat që burojnë nga drejtimi i një biznesi.

Ky interpretim kaq i gjerë i detyrohet përdorimit të termit “biens” në versionin frëngjisht të tekstit të Nenit 1, Protokollit Nr. 1. Në terminologjinë ligjore franceze termi “biens” nënkupton të gjitha të drejtat e trashëgimisë (d.m.th. ato me karakter financiar).

Thënë kjo, nuk duhet të përbëjë çudi fakti se përveç pronësisë mbi pasuritë e luajshme dhe të paluajshme, klasifikohen si “pasuri” sipas kuptimit të Nenit.1 të Protokollit Nr.1 edhe: aksionet, të drejtat e pronësisë intelektuale, vendimet përfundimtare të arbitrazhit, e drejta për një qira e parashikuar në një kontratë.

Mbrojtja nga ky nen nuk mund të vihet në zbatim deri në momentin kur mund të parashtrohet një pretendim ndaj një pasurie të caktuar. Siç është përmendur tashmë, Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk garanton të drejtën për të fituar pasuri. Për këtë arsye Gjykata në çështjen *Marckx kundër Belgjikës* u shpreh se Neni 1 i Protokollit Nr.1 ishte i pazbatueshëm kur kemi të bëjmë me të drejtën e mundshme për trashëgimi të një fëmije të paligjshëm, në rast vdekjeje të nënës.

Hyrje

Përkundrazi, ky nen u gjykua i zbatueshëm në rastin kur aplikanti – edhe ky fëmijë i paligjshëm, - kishte trashëguar tashmë një pjesë të fermës, por nuk i ishte lejuar të trashëgonte aq sa do të mundte, po të kishte qenë fëmijë i ligjshëm.

Në të njëjtën linjë, në çështjen *X kundër Gjermanisë*, Komisioni gjykoi se thjesht shpresa e noterëve se tarifat e tryre nuk do të uleshin me ligj, nuk përbënte një të drejtë pronësie në kuptimin e Nenit 1. të Protokollit Nr.1. Kjo nuk do të thotë se nocioni “pasuri” kufizohet vetëm tek “pasuritë ekzistuese”. Asete të tjera, përfshirë pretendimet nëpërmjet të cilave aplikanti mund të argumentojë se ai ose jo ka të paktën një “pritshtëri legjitime” (e cila duhet të ketë karakter më konkret se sa thjesht një shpresë), se ato do të realizohen, klasifikohen si “pasuri”. Një **pretendim** mund të konsiderohet si aset vetëm atëherë kur përcaktohet në shkallë të mjaftueshme se ai është i realizueshëm. (“*suffisamment établie pour être exigible*”). Nuk ka “pritshtëri legjitime” në mungesë të një pretendimi të përcaktuar qartë. Në ndryshim me këtë, një pretendim i kushtëzuar nuk mund të konsiderohet asset. Rrejdhimisht pretendimi i një noteri për tarifat nuk mund të konsiderohet “asset”, për sa kohë ky pretendim ka lindur në bazë të shërbimeve të kryera nga noteri në përputhje me rregullat ekzistuese për tarifat e noterëve.

Shembull tjetër se si një pretendim mundet të përbëjë asset, dhe rrjedhimisht “pasuri” është edhe çështja *Pressos Compania Naviera SA dhe të tjerë kundër Belgjikës*. Në këtë rast aplikantët ishin pronarë të disa anijeve të cilat ishin përfshirë në një

përplasje në ujërat territoriale të Belgjikës. Duke pasur parasysh se përplasjet kishin ndodhur për shkak të pilotëve belgë, për të cilat sipas ligjit belg ishte përgjegjës Shteti, pronarët nisën procedimin kundër Shtetit. Në Gusht 1988, parlamenti belg nxorri një ligj, me efekt prapaveprues, i cili e përjashtonte Shtetin nga përgjegjësia. Aplikantët u ankuan për shkelje të të drejtave të pronës, bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Shteti argumentoi se ata nuk kishin “pasuri” në kuptimin e atij Neni. Gjykata u shpreh se sipas ligjit belg të dëmshpërblimeve, kërkesa për dëmshpërblim ishte bërë në momentin kur ndodhi dëmi. Për këtë arsye, ky pretendim përbënte një asset, pra një “pasuri”. Për më tepër, bazuar në praktikën e Gjykatës së Kasacionit para daljes së legjislacionit të ri, aplikantët mund të argumentonin se gjykatat vendase do të vendosnin në favour të tyre, pra të pranonin pretendimet që ata kishin lidhur me aksidentet në fjalë.

Ndërmarrja në kuptimin e një grupimi të drejtash, interesash, dhe marrëdhëniesh me qëllim të përcaktuar dhe e organizuar si një njësi ekonomike nga një sipërmarrës gjithashtu mbrohet nga Neni 1 i Protokollit Nr.1. Ndërmarrja përbëhet nga interesa dhe marrëdhënie, si psh: klientela, vullneti i mirë, sekretet e biznesit, si dhe burime të mundshme të ardhurash, siç janë organizimi dhe marketingu. Në fakt zbatueshmëria e Neni 1 të Protokollit Nr.1 për praktikën e biznesit (pra, ndërmarrjet) shtrihet vetëm deri tek klientela dhe vullneti i mirë, sepse këto janë njësi që kanë një vlerë dhe në shumë aspekte kanë natyrën e një të drejte private që përbën “asset” dhe rrjedhimisht “pasuri”, sipas kuptimit të fjalisë së

parë të atij neni.

Për shembull, në çështjen *Iatridis kundër Greqisë* aplikanti kishte një kinema të hapur të ndërtuar mbi një tokë, e cila ishte objekt mosmarrëveshje mes trashëgimtarëve të të ashtuquajturit K.N. dhe Shtetit Grek. Aplikanti e kishte marrë me qira kinemanë nga trashëgimtarët në vitin 1978, por në 1988 autoritetet urdhëruan largimin e tij me pretendimin se po përdoret në mënyrë të padrejtë një pronë shtetërore dhe ia dhanë kinemanë autoriteteve lokale. Në vitin 1989, Gjykata e Shkallës së Parë e Athinës e anuloi këtë urdhër, por Ministria e Financave refuzoi të zbatojë vendimin e gjykatës. Aplikanti u ankua pranë Gjykatës me argumentimin se moskthimi i kinemasë nga ana e autoriteteve përbënte shkelje të së drejtës që ai kishte për të gëzuar pasuritë e tij. Gjykata vuri në dukje se para se urdhrit të largimit, aplikanti e kishte pasur në përdorim kinemanë për njëmbëdhjetë vjet, me leje zyrtarisht të vlefshme dhe pa asnjë ndërhyrje nga autoritetet. Si rezultat ai kishte ngritur klientelën e tij, e cila përbënte asset.

Gjykata u shpreh se aplikanti, i cili kishte një licencë të veçantë për kinemanë të cilën e kishte marrë me qira, ishte urdhëruar të largohej nga autoritetet lokale dhe nuk e kishte ngritur biznesin e tij në vend tjetër. U vu gjithashtu në dukje nga Gjykata se megjithëse kishte një vendim gjyqësor për anulimin e urdhrit të largimit, aplikanti nuk mund të rifitonte pronësinë mbi kinemanë, pasi Ministri i Financave refuzonte të anulonte kalimin e saj tek autoritetet lokale. Në këto kushte, Gjykata arriti në përfundimin se kishte pasur ndërhyrje në të drejtat e pronës së aplikantit dhe për rrjedhojë shkelje të Neni 1 të

Fusha e veprimit e kësaj të drejte

Protokollit Nr 1.

E drejta për pension dhe përfitime tjera të mirëqënies sociale (për sigurime shoqërore) mundet gjithashtu të përfshihet nën mbrojtjen e Neni 1 të Protokollit Nr. 1. Gjykata theksoi në çështjen *Stec dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar* se në një shtet modern dhe demokratik, mbijetesa e shumë individëve varej plotësisht ose pjesërisht nga sigurimet dhe përfitimet shoqërore. Shumë sisteme të brendshme ligjore pranonin faktin se këta individë kishin nevojë për një shkallë sigurie, dhe i konsideronin si një të drejtë përfitimet që u duheshin paguar atyre, pas përmbushjes së kushteve përkatëse. Për këtë arsye, në rastet kur individit sipas legjislacionit të brendshëm kishte një të

Detyrimet pozitive dhe negative të shtetit

Detyrimi për të respektuar të drejtën e pronës, sipas Neni 1 të Protokollit Nr.1 përfshin si detyrimet pozitive, ashtu edhe ato negative. Objekti kryesor i kësaj dispozite është mbrojtja e personit nga ndërhyrjet e pajustificuara të shtetit ndaj të drejtës për të gëzuar pasuritë e tij ose të saj (detyrim negativ). Tek detyrimet negative do të përfshiheshin, për shembull, shpronësimet ose prishjet e pronës si dhe kufizimet e imponuara nga planifikimi, kontrolltet mbi qiratë dhe sekuestrimet e përkohshme të pasurive.

Në çështjen *Pressos Compania Naviera SA dhe të tjerët kundër Belgjikës*, Shteti u gjykua përgjegjës për bërjen të pavlefshme të pretendimeve të pazgjdhura të aplikantëve nëpërmjet futjes në fuqi të legjislacionit me

Detyrimet pozitive dhe negative të shtetit

drejtë të zbatueshme për të marrë një përfitim social, rëndësia e asaj të drejte duhet reflektuar gjithashtu edhe duke pranuar zbatueshmërinë në këtë rast të Neni 1 të Protokollit Nr 1. Kjo dispozitë nuk i jep individit të drejtën për pension në një shumë të caktuar, megjithëse një zbritje substanciale e kësaj shume do të konsiderohej si prekje e vetë thelbit të kësaj të drejte. Në të njëjtën mënyrë, kjo nuk do të thotë se Neni 1 i Protokollit Nr.1 garanton të drejtën për pension ose përfitime të tjera shoqërore, në se legjislacioni i brendshëm nuk i parashikon këto përfitime. Ndodh kështu sepse e drejta për pension ose përfitime të tjera sociale nuk është një e drejtë që garantohet nga Konventa, dhe sepse, siç u përmend më lart, Neni 1 i Protokollit Nr 1 nuk krijon të drejtën e fitimit të pasurisë.

fuqi prapavepruese.

Nga ana tjetër, nëpërmjet Neni 1 të Konventës, ushtrimi efektiv i së drejtës së mbrojtur nga Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk varet vetëm nga detyrimi i shtetit për të mos ndërhyrë, por mund të kërkojë edhe masa pozitive mbrojtje, sidomos kur kemi një lidhje të drejtpërdrejtë mes masave që aplikanti në mënyrë legjitime pret që të ndërmerren nga autoritetet dhe të drejtës për të gëzuar pasuritë e tij. Ka pasur një praktikë gjyqësore shumë të varfër në lidhje me detyrimet pozitive të shtetit sipas Neni 1 të Protokollit Nr. 1. Megjithatë jurisprudenca më e fundit e gjykatës, tregon qartë se detyrimet pozitive mund të dalin në një numër rrethanash.

Në *Öneryyldyz kundër Turqisë* u arrit në përfundimin se Shteti kishte detyrimin të ndërmerre hapa në praktikë për të shmangur shkatërrimin e pronës si rezultat i kushteve të pasigurta në një vend të mbledhjes së mbeturinave. Në *Sovtransavto kundër Ukrainës* u arrit në

përfundimin se të drejtat e pronës së aplikantit ishin shkelur si rezultat i procedimeve të padrejta, që kishin sjellë si pasojë uljen e pjesës së askioneve të tij në një kompani dhe humbjen e kontrollit mbi asetet dhe aktivitetin e kompanisë.

Përmbajtja e së Drejtës

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 përbëhet nga tre rregulla qartësisht të dallueshëm. Kjo analizë është bërë fillimisht gjatë çështjes *Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë*, ku është dhënë një nga vendimet më të rëndësishme të Gjykatës lidhur me këtë Nen të Konventës. Rregullat u përcaktuan si më poshtë:

... Rregulli i parë, i cili ka një natyrë të përgjithshme, shpreh parimin e së drejtës për të gëzuar lirisht pasuritë. Ai përcaktohet që në fjalinë e parë të paragrafit të parë. Rregulli i dytë ka të bëjë me privimin nga pasuritë dhe vendos kushte për kryerjen e tij; kjo del në fjalinë e dytë të të njëjtit paragraf. Rregulli i tretë njih të drejtën e shteteve, që mes të tjerave, të kontrollojnë përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm, nëpërmjet legjislacionit që ata e gjykojnë të nevojshëm për këtë qëllim; kjo shprehet në paragrafin e dytë.

Kur shqyrton në se ka pasur shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, Gjykata fillimisht do të arrijë në një përfundim në se ekziston ndonjë

e drejtë pronësie e cila të përfshihet nën mbrojtjen e kësaj dispozite. Si hap të dytë ajo do të shqyrtojë në se ka pasur ndërhyrje në këtë të drejtë, dhe në fund, natyrën e ndërhyrjes (pra, cili nga tre rregullat do të zbatohet).

Megjithatë, duhet mbajtur parasysh që këtë tre rregulla nuk janë të dallueshëm në kuptimin e të qenit pa lidhje me njëri-tjetrin. Rregulli i dytë dhe i tretë u referohen rasteve të veçanta të ndërhyrjes ndaj së drejtës për të gëzuar pasuritë, dhe rrjedhimisht duhet interpretuar nën dritën e parimeve të përgjithshme të shpallura në rregullin e parë.

Privimi nga prona (rregulli i dytë)

Në thelb të privimit nga prona qëndron zhvlerësimi i të drejtave ligjore të pronarëve. Megjithatë, përgjithësisht Gjykata nuk merr parasysh vetëm në se ka pasur zhvlerësim zyrtar apo transferim të pronës, por heton gjithashtu realitetin e një situatë të caktuar për të parë në se ka pasur shpronësim *de facto*.

Në çështjen e *Papamichalopoulos kundër Greqisë* një tokë me vlerë

Përmbajtja e së Drejtës

e aplikantëve ishte marrë nga Shteti në vitin 1967 gjatë periudhës së diktaturës dhe i ishte dhënë Marinës, e cila kishte ndërtuar atje një bazë detare. Meqenëse që prej asaj kohe aplikantët nuk kishin mundur të përdornin në mënyrë efektive pronën e tyre apo ta shisnin atë, Shteti u deklarua përgjegjës për shpronësim *de facto*.

Në *Brumărescu kundër Romanisë*, aplikanti nëpërmjet vendimit të një gjykate të shkallës së parë kishte rifituar pronësinë mbi një shtëpi e cila u ishte shtetëzuar prindërve të tij në vitin 1950. Më pas, Gjykata e Lartë e kishte anuluar këtë vendim, dhe si pasojë, aplikantit nuk i njihej më e drejta e përdorimit mbi shtëpinë në fjalë. Gjykata e konsideroi gjykimin në shkallë të parë si pronësi të aplikantit brenda kuptimit të Nenit 1, Protokollit Nr.1 dhe e shqyrtoi çështjen në përputhje me rregullin e dytë të asaj dispozite.

Kontrolli mbi përdorimin e pronës (rregulli i tretë)

Një masë e caktuar do të përfshihej brenda këtij rregulli, në se qëllimi i saj kryesor do të ishte “kontrolli nga ana e Shtetit mbi përdorimin e pronës, qoftë në interes të përgjithshëm qoftë për të “siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave”.

Në *Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar* autoritetet kishin sekuestruar librin e aplikantit, pasi ai përmbante imazhe të pahijshme. Meqenëse kishte vetëm një sekuestrim të përkohshëm të librit, masa nuk përbënte privim nga prona, por mund të shqyrtohej nën dritën e rregullit të tretë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Kontrolli mbi përdorimin e pronës (rregulli i tretë)

Në çështjen *Mellacher dhe të tjerët kundër Austrisë* aplikantët zotëronin një numër apartamentesh të cilat ishin dhënë me qira. Ata u ankuan para Gjykatës për uljen e qirasë për qiramarrësit, si rezultat i Ligjit të ri Për Qiratë. Kjo masë u konsiderua si kontroll mbi përdorimin e pasurive.

Në *Svenska Managamentgruppen AB kundër Suedisë* kompania aplikuese ankohej se vendosja e një takse të re mbi ndarjen e fitimit si dhe detyrimi për të paguar tarifa suplementare pensioni përbënte ndërhyrje në të drejtat e saj mbi pronën. Çështja u gjykua sipas rregullit të tretë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

E drejta për të gëzuar pasuritë (rregulli i parë)

Rregulli i parë shpesh konsiderohet si i një karakteri të përgjithshëm dhe përfshin të gjitha situatat të cilat janë ndërhyrje në të drejtat e individit mbi pronën, por nuk përbëjnë privim nga prona apo masë për të kontrolluar përdorimin e saj. Kur përcakton rregullin mbi bazën e të cilit do të shqyrtohet një situatë e caktuar, Gjykata përgjithësisht vendos fillimisht në se do të zbatohet rregulli i dytë apo i tretë, pasi ato u referohen kategorive të veçanta të ndërhyrjeve në të drejtën për të gëzuar pasuritë. Duke parë interpretimin e gjerë që u është bërë dy rregullave të tjerë, sidomos kontrollit të përdorimit të pasurisë, aplikimi e këtij rregulli (I) nuk ka qenë në shkallë aq të gjerë sa ç'mund të pritej.

Në çështjen *Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë* ekzistenca e lejeve të shpronësimeve rezultoi në ulje të çmimeve të shitjes së pasurisë në

fjalë. Megjithatë, aplikantët nuk kishin pushuar kurrë së qeni pronarë të pasurisë dhe mund ta shisnin atë në çdo kohë, në se do të dëshironin. Kjo pjesë e çështjes rrjedhimisht u shqyrtua sipas rregullit të parë (të përgjithshëm) i cili garanton të drejtën e gëzimit të pronës.

Në çështjen *Stran Greek Refineries dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë*, legjislacioni që e bënte të pavlefshëm dhe të aplikueshëm një vendim arbitrazhi në favor të aplikantit, u shqyrtua sipas rregullit të parë.

Kufizime të lejueshme

Ndërhyrje

Siç u përmend, e drejta e mbrojtjes së pronës, megjithatë, nuk është absolute. Ajo është subjekt i kufizimeve të Nenit 1 të Protokollit Nr 1. Ndërhyrjet në të drejtën për të gëzuar pasuritë do të lejohen vetëm në se:

- Ato janë të parashikuara në ligj,
- Janë në interes të publikut, dhe
- Janë të nevojshme në një shoqëri demokratike.

Të treja kushtet duhet të përmbushen. Edhe sikur vetëm njëri prej tyre të mos përmbushet, kemi të bëjmë me shkelje të Konventës.

Për më tepër, Neni 15 i Konventës i njeh të drejtën Shtetit që në kohë lufte apo emergjencash publike të marrë masa të cilat përbëjnë shmangie nga detyrimi i tij për të respektuar të drejtën e gëzimit të

Në çështjen *Solodyuk kundër Rusisë* aplikantit i ishte paguar me vonesë pensioni në kushtet e inflacionit të lartë të monedhës, si rezultat i të cilit vlera e shumave të marra kishte rënë ndjeshëm. Edhe kjo çështje u gjykua sipas rregullit të përgjithshëm.

pronës, veçse në shkallën më të vogël që e kërkon situata, dhe me kusht që këto masa të mos vijnë në kundërshtim me detyrimet e tjera që rrjedhin nga e drejta ndërkombëtare.

Ligjshmëria

Ndërhyrja në të drejtën e pronës duhet fillimisht të përmbushë kërkesën e të qenit në përputhje me ligjin. Megjithëse është shprehur qartë vetëm në fjalinë e dytë të paragrafit të parë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 (subjekt i kushteve të parashikuara nga ligji), parimi i sigurisë ligjore si një nga parimet themelore të një shoqërie demokratike mishërohet në Konventë në tërësi dhe rrjedhimisht duhet respektuar, pavarësisht se cili nga tre rregullat

do të aplikohet.

Edhe nocioni i ligjit në Konventë ka një kuptim autonom. “Ligji” nuk është ligj në kuptimin formal të fjalës. Ai mund të nënkuptojë një statut tjetër (legjislacion sekondar), Kushtetutën, traktatet ndërkombëtare në të cilat Shteti është palë, si dhe legjislacionin e BE-së.

Nuk mjafton që akti në bazë të të cilit Shteti ka kufizuar të drejtën për gëzimin e pasurisë, të jetë një burim ligjor formal në kuptimin e legjislacionit të brendshëm, por ai duhet që të përmbajë disa karakteristika cilësore dhe të ofrojë mekanizma procedurale me qëllim që të sigurohet mbrojtja nga veprimet arbitrare.

Për shembull në çështjen *James kundër Mbretërisë së Bashkuar* Gjykata theksoi se:

... në mënyrë të vazhdueshme kishte gjykuar se termat “ligj” ose “i ligjshëm” në Konventë nuk i referohen thjesht legjislacionit të brendshëm, por lidhen gjithashtu me cilësinë e ligjit, duke kërkuar që ai të ishte në përputhje me parimet e shtetit të së drejtës.

Njëkohësisht ligji duhet të jetë i aksesueshëm (i publikuar), dhe dispozitat e tij të formuluar me saktësi të mjaftueshme, me qëllim që personat të mund të parashikojnë, deri në shkallën që e lejojnë rrethanat, pasojat që mund të sjellë një veprim i caktuar, dhe të rregullojnë kështu sjelljen e tyre. Kjo nuk kërkon saktësi të plotë, gjë e cila do të përjashtonte interpretimin e nevojshëm gjatë aplikimit të ligjeve. Megjithatë duhet një nivel i caktuar parashikueshmërie, i cili varet nga përmbajtja e instrumentit në fjalë, fusha që synon të mbulojë si dhe numri dhe statusi i atyre të cilëve u drejtohet. Në se Gjykata

Interesi i përgjithshëm

vendos se ndërhyrja në të drejtën e pronës nuk ka qenë në përputhje me ligjin, nuk ka nevojë që ajo të marrë parasysh legjitimitetin e objektivitetit të Shtetit apo çështjen e proporcionalitetit. Në këtë rast do të kishte automatikisht shkelje të Nenit 1 të Protokollit nr.1, dhe nuk do të ishte e nevojshme për Gjykatën të shqyrtonte në se ndërhyrje e paligjshme kishte apo jo qëllim legjitim, apo në se ishte ruajtur proporcionaliteti.

Në çështjen *Iatridis kundër Greqisë* aplikanti u nxorr nga kinemaja e tij e hapur, pavarësisht faktit se urdhri ishte anuluar disa muaj pas largimit. Gjykata u shpreh se refuzimi i autoriteteve ndaj kërkesave të aplikantit për ta rimarrë tokën në fjalë- i cili përbënte ndërhyrje në të drejtën mbi pronën- kishte qenë i paligjshëm dhe për pasojë kishte pasur shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr. 1.

Në çështjen *Belvedere Alberghiera kundër Italisë* kompanisë aplikuese i ishte shpronësuar toka, pasi atje do të ndërtohej një rrugë. Vendimi i shpronësimit u anulua dhe u deklarua i paligjshëm nga Gjykata kompetente. Megjithatë, kur kompania aplikuese kërkoi kthimin e tokës, kërkesa e saj u hodh poshtë, pasi gjykatat arritën në përfundimin se transferimi i pronës tek shteti tashmë ishte i pakthyeshëm. Gjykata vendosi se mohimi i kthimit të tokës në rrethanat e çështjes konkrete përbënte shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Interesi i përgjithshëm

Për më tepër, çdo ndërhyrje e ligjshme në të drejtën e individit mbi pronën mund të justifikohet në se ajo ka si synim mbrojtjen e interesit të përgjithshëm (publik). Ky detyrim shprehet qartë në lidhje me

privimin nga prona (“interes publik”) dhe në lidhje me kontrollin e përdorimit të pronës (“interes i përgjithshëm”). Pra, çdo ndërhyrje në të drejtën e pronës, pavarësisht rregullit ku do të klasifikohet, duhet të përmbushë nevojën që t’i shërbejë një interesi publik (ose të përgjithshëm) legjitim.

Nocioni “interes publik” është shumë i gjerë. Meqenëse autoritetet vendase kanë njohuri më të mira për shoqëritë e tyre dhe nevojat që ato kanë, ato janë zakonisht në pozicion më të mirë se Gjykatat për të përcaktuar se çfarë është në interes të publikut. Për këtë arsye Gjykata do të respektojë gjykimin e autoriteteve vendase mbi “interesin publik”, duke përjashtuar rastet kur ky gjykim është dukshëm i pabazuar.

Për shembull, në çështjen *Ish- Mbreti i Greqisë dhe të tjerë kundër Greqisë*, aplikantët, anëtarë të familjes mbretërore pretendonin se një masë legjislative u privonte atyre të drejtën e pronësisë mbi një parcelë toke në Greqi. Qeveria argumentoi se interesi legjitim i Shtetit qëndronte në nevojën për të mbrojtur pyjet dhe zonat arkeologjike në pronat e pretenduara, dhe për më tepër legjislacioni i kundërshtuar lidhej me interesin madhor publik të ruajtjes së formës kushtetuese të vendit si republikë. Gjykata vuri në dukje se nuk kishte prova për të mbështetur argumentin e Qeverisë mbi nevojën për mbrotjen e pyjeve apo zonave arkeologjike. Nga ana tjetër, me pak hezitim si pasojë e faktit që ligji i diskutuar kishte hyrë në fuqi pothuajse 20 vjet pasi Greqi ishte shpallur republikë, Gjykata pranoi se ishte e nevojshme që vetë Shteti të zgjidhte një çështje të cilën e konsideronte si paragjykuese për statusin e tij.

Proporcionaliteti

Një masë e cila përbën ndërhyrje në të drejtën për të gëzuar pasuritë, duhet të jetë e nevojshme për një shoqëri demokratike dhe të ketë si synim arritjen e një qëllim legjitim. Ajo duhet të gjejë një balancë të drejtë mes kërkesave të interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave të lirive themelore të individëve. Kjo balancë e drejtë nuk mund të arrihet nëse individit pronar të pronës i kërkohet që të mbajë “një barrë individuale të tepërt”.

Megjithatë, Gjykata u lë Shteteve Kontraktuese një hapësirë e së cilës shpesh i referohen si “liri e vlerësimit”, kjo duke pasur parasysh se autoritetet shtetërore janë në pozicion më të mirë për të vlerësuar si nevojën, ashtu edhe domosdoshmërinë e kufizimit, pasi ata janë në kontakt të drejtpërdrejtë me proceset sociale në vendet e tyre. Për këtë arsye, në parim nuk do të konsiderohet se ka shkelje, nëse ekziston një masë më pak kufizuese ndaj një të drejte të Konventës se sa ajo që është zgjedhur për të arritur një qëllim të caktuar, për sa kohë të dyja masat përfshihen brenda lirisë së vlerësimit të Shtetit. Nga ana tjetër, Gjykata sigurisht që do të marrë parasysh ekzistencën e zgjidhjeve alternative gjatë dhënies së gjykimin mbi faktin nëse ndërhyrja ka qenë në shkallën e duhur lidhur me qëllimin i cili synohet të arrihet.

Kjo liri vlerësimi buron edhe nga roli mbështetës që luan Gjykata në respektimin e të Drejtave të Konventës. Megjithatë, kjo liri nuk është e pakufizuar dhe shkon krahas për krahas me analizën e Gjykatës, gjë që parashikohet në Konventë. Kjo është arsyeja se pse Gjykata nuk do të kufizohet në kritikën ndaj masave që ndërmerren nga një Shtet dhe që

Kufizime të lejueshme

justifikohen me lirinë e vlerësimit. Objekti i saj varet nga rrethanat e çështjes, natyra e së drejtës së garantuar në Konventë, natyra e qëllimit legjitim të ndërhyrjes si dhe nga intensiteti i saj.

Në çështjen *Hentrich kundër Francës* aplikanti kishte blerë një truall mbi të cilin më pas një autoritet shtetëror kërkonte të zbatonte të drejtën e parablerjes. Shteti argumentoi se interesi publik në rastin konkret qëndronte në parandalimin e evazionit fiskal. Gjykata arriti në përfundimin se para-blerja nga Shteti ishte bërë në mënyrë arbitrare dhe selektive dhe kishte qenë vështirësisht e parashikueshme. Bazuar në këtë procedurë, Gjykata u shpreh se aplikanti si një viktimë e përzgjedhur kishte mbajtur një barrë të tepruar individuale, e cila mund të kishte qenë legjitime vetëm nëse ajo do të kishte pasur mundësinë, gjë që i ishte refuzuar, të kundërshtonte në mënyrë efektive masën e marrë ndaj saj. Balanca e drejtë që duhet gjetur mes mbrojtjes së të drejtës së pronës dhe kërkesave të interesit të përgjithshëm ishte prishur tashmë.

Në çështjen *Scollo kundër Italisë* aplikanti kishte blerë një apartament në Romë, i cili ishte ndërkohë i dhënë me qira. Megjithëse aplikanti vetë ishte një person invalid, i papunë, dhe i duhej apartamenti për ta përdorur vetë, ai nuk kishte mundur ta largonte qiramarrësin për një periudhë thuhetse dymbëdhjetë vjeçare. Si në shumë çështje të tjera që kanë të bëjnë me të drejtat e qiramarrësit, Gjykata e shqyrtoi çështjen në përputhje me rregullin e tretë të Nenit 1. Protokollit Nr. 1, kontrolli i përdorimit të pasurive. Pasi arriti në përfundimin se autoritetet shtetërore nuk kishin ndërmarrë asnjë veprim për të

Proporcionaliteti

larguar qiramarrësin, megjithëse aplikanti ua kishte shpjeguar situatën në të cilën ndodhej, Gjykata vendosi se kufizimet ndaj përdorimit të apartamentit nga aplikanti përbënin një shkelje të parimit të proporcionalitetit si dhe të Nenit 1 të Protokollit Nr. 1.

Në çështjen *Pressos Compania Naviera SA kundër Belgjikës*, disa pronarë anijesh, anijet e të cilëve ishin përfshirë në një përplasje në ujërat territoriale të Belgjikës, bënë padi për dëmshpërblim si pasojë e neglizhencës së pilotëve për të cilët ishte përgjegjës Shteti. Më pas Shteti nxorri një ligj cili hiqte të drejtën e kompensimit për këtë lloj dëmi, duke zhvlerësuar kështu me fuqi prapavepruese pretendimet e pronarëve të anijeve. Gjykata theksoi se marrja e pronës (në këtë rast e pretendimeve) pa kompensim mund të justifikohet vetëm në rrethana të veçanta. Në rastin konkret, legjislacioni me fuqi prapavepruese me qëllim dhe pasojë privimin e aplikantëve nga pretendimet e tyre, u konsiderua jo në përputhje me parimin e balancës së drejtë, dhe rrjedhimisht shkelje e Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Lidhja e Nenit 1 të Protokollit Nr.1 me nenet e tjera të Konventës.

Mardhenjet e Neni 1 të Protokollit Nr.1 me nene të tjera të Konventë

Kur diskutohet e drejta për të gëzuar pronën, mund të hyjnë në lojë edhe të drejta të tjera të mishëruara në Konventë dhe protokollet e saj.

Për shembull, në rastet kur një individ ka të drejtë të jetojë në një banesë të caktuar, ndërhyrja në këtë të drejtë do të shqyrtohet në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Në se banesa është njëkohësisht edhe vendbanimi i këtij personi, kjo mund të shihet edhe në përputhje me të drejtën e individit për respektimin e vendbanimit të tij, që mbrohet nga Neni 8. Në të njëjtën mënyrë, pretendimet që kanë të bëjnë me prishjen e një ndërtese mund të konsiderohen si shkelje e të drejtës së aplikantit për t'iu respektuar jeta private/vendbanimi si dhe e së drejtës për të gëzuar pronën e tij. Ndërkohë që e drejta për të respektuar vendbanimin dhe vendin e punës mbrohet nga Neni 8 i Konventës, ndërtesa në të cilën ato ndodhen konsiderohen pasuri për qëllimin e Nenit 1. të Protokollit Nr.1.

Një pjesë e rëndësishme e legjislacionit që ka të bëjë me planifikimin urban, taksat dhe mbrojtjen e mjedisit përbën ndërhyrje në të drejtat e pronës. Këto dispozita zakonisht bëjnë dallim mes grupeve sociale dhe ekonomike, gjë që në vetvete përbën diskriminim. Neni 14 i Konventës dënon trajtimin më pak të favorshëm për shkaqe të tilla si raca, origjina kombëtare dhe pasuria si dhe ofron masa për mbrojtjen e pronës, përveç atyre të parashikuara në Nenin 1 të Protokollit Nr. 1. Për më tepër, ndërkohë që thelbi i pronës mbrohet nga Neni 1 i

Protokollit Nr.1, garancitë procedurale mbi të drejtën për të gëzuar pronën, për sa kohë ato konsiderohen të drejta civile, parashikohen në Nenin 6 § 1. Kështu, në se janë në diskutim të drejtat e pronës, aplikanti mund të kërkojë t'i drejtohet gjykatës, të mbështetet në mekanizma të ndryshme procedurale, dhe në fund të kërkojë ekzekutimin e vendimeve gjyqësore të marra gjatë këtyre procedurave. Nene të tjera të Konventës, si për shembull Nenet 3 dhe 10, janë përdorur në aplikimet e bëra në lidhje me mbrojtjen e pronës, por për sa kohë domenthënia e tyre nuk është e dukshme, dhe praktika përkatëse e Gjykatës mbetet e varfër, lidhjet e tyre me Nenin 1 të Protokollit Nr.1 nuk do të trajtohen në detaje.

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 3 i Konventës.

Mund të ndodhë që kur aplikantët bëjnë ankesë lidhur me të drejtat për përfitime sociale apo pensione, të cilat në parim mund të konsiderohen si pasuri, ata të mbështeten gjithashtu në Nenin 3 të Konventës, nën titullin e trajtimit çnjerëzor apo poshtëruës. Organet e Konventës, megjithatë, kanë qenë hezituese në trajtimin e këtyre lloj ankesave. Në çështjen *Predojeviæ dhe të tjerët kundë rSlovenisë* Gjykata i deklaroi të papranueshme dhe të pabazuara pretendimet e aplikantëve se privimi i tyre nga e drejta për pension ushtarak përbente trajtim çnjerëzor dhe poshtëruës dhe privim nga e drejta e pronës. Për sa i përket ankesave të bëra sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1, Gjykata

Kufizime të lejueshme

u shpreh se aplikantët nuk përmbushnin kërkesat e legjislacionit të brendshëm për të përfituar pension.

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 6 i Konventës

Neni 6 §1 i Konventës mbron të drejtën që të drejtat dhe detyrimet civile të individit të vendosen nga një gjykatë e paanshme nëpërmjet një procesi të drejtë dhe brenda një afati të arsyeshëm. Një nga këto të drejta është e drejta e pronës. Ndërsa Neni 1 i Protokollit Nr.1 mbron thelbin e së drejtës së pronës, Neni 6 §1 siguron garancitë procedurale për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve mbi pronën. Me fjalë të tjera, dispozita e parë përcakton kërkesat për ndërhyrje të pranueshme në të drejtat e pronës; ndërsa dispozita e dytë garanton aksesin në gjykim dhe të drejtën për një proces të drejtë i cili të përcaktojë në se ndërhyrja ka qenë e lejueshme dhe në se drejta e pronës e ka qenë e përcaktuar drejtësisht. Në se aplikantët nuk kanë prona ekzistuese apo të paktën pritshmëmi legjitime në këtë drejtim, ata nuk mund të mbështeten në Nenin 1. të Protokollit Nr.1. Megjithatë, nuk është e nevojshme përmbushja e kësaj kërkesë për të përfituar nga garancitë e Nenit 6 §1, ku është e rëndësishme që rezultati i procedurave të jetë vendimtar për njohjen dhe ekzistencën e së drejtës së pronës në fjalë.

Shkelja e pretenduar e së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm mund të ngrejë pyetje të veçanta në lidhje me të dyja dispozitat, pasi procedurat e tejzgjatura bëjnë që rezultati i tyre të jetë i paqartë për një periudhë të gjatë kohe dhe kjo mund të ketë ndikim të dëmshëm mbi të drejtat e pronës në fjalë. Aspekti i vonës në trajtimin e këtyre ankesave përfshihet në Nenin 6, ndërsa rezultati i

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 6 i Konventës

procedurave në Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Kohëzgjatja e procedurave mund të ketë ndikim jo të mirë në periudha inflacioni. Në çështjen *Aka kundër Turqisë*, për shembull, aplikanti arriti të fitonte një rritje të kompensimit për tokën e shpronësuar. Shumat e kompensuara nga shteti kishin një interes prej 30%, ndërkohë që përqindja e inflacionit në atë kohë e kalonte 70% në vit. Gjykata arriti në përfundimin se ndryshimi mes shumës së kompensimit që i takonte aplikantit në momentin e shpronësimit dhe asaj që ai merrte në momentin e kompensimit vinte si pasojë e kohëzgjatjes së procedurave. Po t'i shtosh kësaj humbjeje edhe humbjen e tokës, kemi një prishje të balancës së drejtë mes mbrojtjes të së drejtës së aplikantit mbi pronën dhe kërkasave të interesit të përgjithshëm. Si pasojë, Gjykata u shpreh për shkelje të Nenit 1. të Protokollit Nr.1, pasi legjislacioni i brendshëm i lejonte shtetit të përfitonte nga një situatë e veçantë e cila ishte në favor të shtetit në rast se ky i fundit nuk përmbushte detyrimet e veta, pra të bënte gjykime të shpejta siç e ka për detyrë.

Gjykata arriti në përfundim tjetër në një çështje ku ankesat e aplikantit në procedimet e brendshme drejtoheshn ndaj individëve dhe jo ndaj Shtetit. Në *O.N.kundër Bullgarisë* aplikanti pretendonte se gjykatat e brendshme refuzonin të merrnin parasysh inflacionin, dhe në fund vendosnin për shuma disa herë më të vogla se vlerat e vërtetë që ai kishte paguar sipas kontratës së ankmuar. Gjykata vendosi se ankesat bazuar në Nenin 6 dhe Nenin 1 të Protokollit Nr.1 ishin të papranueshme. Ajo u shpreh se t'i imponojë Shtetit detyrimin pozitiv për të dëmshpërblyer situata të zhvlerësimit të monedhës dhe rritjes së

inflacionit nëpërmjet legjisacionit, apo vendimeve të gjykatës, ishte e njëjta gjë si t'i imponoje atij të garantojë vlerën e pasurive, pavarësisht inflacionit dhe fenomeneve të tjera ekonomike.

Ekzekutimi i një vendimi është pjesë integrale e gjykimit të drejtë që garantohet në Nenin 6 §1. Garancitë procedurale që mishërohen në këtë nen, humbasin thelbin e tyre, në se vendimi me të cilin ato dalin, nuk respektohet. Kur ka raste të tilla, Gjykata e konsideron aplikantit si të privuar nga e drejta e aksesit në gjykatë, dhe në se procedurat e brendshme kanë të bëjnë me të drejtat e pronës, mosrespektimi i vendimit përfundimtar mundet gjithashtu të çojë në shkelje të të drejtave të pronës. Në çështjen *Burdov kundër Rusisë*, Shteti u urdhërua t'i paguajë aplikantit dëmshpërblim për shëndetin e tij të keq të shkaktuar nga ekspozimi ndaj rrezatimit radioaktiv. Gjykata e hodhi poshtë argumentin e Shtetit se mosekzekutimi i vendimit ishte pasojë e mungesës së fondeve, dhe u shpreh se kishte pasur shkelje të Nenit 6 §1 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr. 1. Pretendimi për mungesë fondesh solli të njëjtin rezultat në çështjen *Prodan kundër Moldavisë*. Në këtë rast, gjykatat vendase pranuan kërkesën e aplikantit për të deklaruar të pavlefshme kontratat e shitjes së apartamenteve, të cilat ishin kërkuar prej tij gjatë procedurave të rikthimit. Bashkia fillimisht u urdhërua të ofronte akomodim tjetër për banorët, po më pas urdhri u ndryshua në detyrim të bashkisë që të paguante dëmshpërblim: megjithatë mungesa e fondeve e pengoi për disa vjet zbatimin e vendimit. Gjykata shpalli se kishte pasur shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të drejtës së pronës. Çështjet e mësipërme kishin të bënin me mosmarrëveshje

mes individëve dhe Shtetit. Duhet vënë në dukje se Neni 6 §1 gjen zbatim të kufizuar në çështjet që kanë të bëjnë me mosmarrëveshje mes palëve private. Megjithatë, autoritetet kombëtare janë konsideruar përgjegjëse sipas kësaj dispozite dhe sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1 për mosekzekutim apo ekzekutim të vonuar të vendimeve të gjykatave vendase në çështje ku përfshihen persona privatë.

Në çështjen *Fuklev kundër Ukrainës* Gjykata u shpreh se detyrimet pozitive që rrjedhin nga Neni 1 i Protokollit Nr.1 mund të përfshijnë masa të caktuara të nevojshme për të mbrojtur të drejtën e pronës edhe në çështje ku janë të përfshirë individë dhe kompani private. Shtetet kanë kështu detyrimin të sigurojnë respektimin e procedurave të parashikuara në legjisacionin e brendshëm për sa i përket ekzekutimit të vendimeve të formës së prerë.

Parimi i sigurisë ligjore është pjesë integrale e Nenit 6 §1, parim i cili kërkon që vendimi i formës së prerë në përfundim të çështjes të respektohet.

Në çështjen *Brumărescu kundër Rumanisë* ishte ekzekutuar vendimi i formës së prerë lidhur me rikthimin e një shtëpie e cila u ishte shtetëzuar prindërve të aplikantit. Prokuroria, e cila nuk ishte palë gjatë procedurave të rikthimit, e çoi çështjen në Gjykatën e Lartë, e cila e anuloi vendimin e parë, gjë që përbënte shkelje të Nenit 6 §1 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Shqyrtimi i ankesave sipas Nenit 6 §1 ose Nenit 1 të Protokollit Nr. 1 mundet që ndonjëherë të çojë në përfundimin se dispozita tjetër është e vjetëruar. Megjithatë, jurisprudenca e Gjykatës nuk lejon nxjerrjen

Kufizime të lejueshme

e rregullave të prera për të përcaktuar rrethanat në të cilat ndodh kjo. Mund të thuhet se kur rezultati i procedimeve të formës së prerë është i formës së prerë, merren në shqyrtim ankesat e bëra bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1, ndërsa kur theksi vihet tek procedurat, merret kryesisht për bazë Neni 6 §1. Për shembull, në çështjen *Draon kundër Francës* Gjykata u shpreh se kishte pasur shkelje të së drejtës së pronës së aplikantëve, sepse Shteti, ndërkohë që procedurat e kompensimit kishin qenë pezull, futi në zbatim një ligj i cili kufizonte kompensimin për disa lloj barrash që buronin nga paaftësia. Aplikantët kishin gjithashtu pretendime se hyrja e menjëhershme në fuqi e këtij ligji përbënte shkelje të së drejtës për një gjykim të drejtë, por Gjykata nuk e pa të nevojshme t'i shqyrtonte ato. Nga ana tjetër, në çështjen *Canea Catholic Church kundër Greqisë*, Gjykata u shpreh se mohimi i personalitetit juridik të aplikantit, pasi ky i fundit ishte marrë zyrtarisht, megjithëse kishte dekada që aplikohej, ishte në kundërshtim me Nenin 6 §1. Kisha aplikante pretendonte se ky refuzim e kishte privuar atë nga mundësia për të marrë pjesë në procedura ligjore për të mbrojtur pronën e saj, por Gjykata e refuzoi shqyrtimin e kësaj ankese.

Neni 1 i Protokollit nr.1 dhe Neni 8 i Konventës

Neni 8 garanton të drejtën për respektim të jetës private dhe familjare, ku përfshihet edhe respektimi i së drejtës së vendbanimit dhe korrespondencës. Aplikantët që pretendojnë për shkelje të së drejtës për respektim të vendbanimit duke u mbështetur në Nenin 8, ndonjëherë mbështeten edhe në Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Dallimi midis mbrojtjes së ofruar nga këto dy dispozita është shumë i vogël

Neni 1 i Protokollit nr.1 dhe Neni 8 i Konventës

dhe praktika e Gjykatës e ndryshme.

Përkufizimi për "Vendbanimin" në kuptimin e Nenit 8 është dhënë në çështjen *Gillow kundër Mbretërisë së Bashkuar*. Në këtë rast aplikantët nuk kishin banuar në shtëpinë e ndërtuar prej tyre në Guernsey për rreth nëntëmbëdhjetë vjet, por kishin ruajtur lidhjen me shtëpinë duke e dhënë atë me qira. Gjykata arriti në përfundimin se aplikantët, të cilët kishin hyrë tashmë në shtëpi, nuk kishin pasur vendbanim në vend tjetër dhe, me sa dukej, kishin ndër mend të jetonin në atë shtëpi. Kjo mjaftonte që banesa të konsiderohej si vendbanimi i tyre për qëllimin e Nenit 8. Por, për arsye se në atë periudhë Protokollit Nr.1 nuk ishte në fuqi në ishullin Guernsey, Gjykata i konsideroi të papranueshme ankesat e bëra mbështetur në këto dispozita. Që prej asaj kohe, në praktikën e saj, Gjykata ka aplikuar një interpretim të gjerë të termit "vendbanim".

Pikat e takimit Nenit 8 të Konventës dhe Nenit 1 të Protokollit Nr 1. janë vënë në dukje në çështjet që lidhen me qiramarrjen dhe kontrollin e qirave.

Në çështjen *Larkos kundër Qipros* u analizua në detaje legjisacioni që lidhet me nxjerrjen nga prona pas mbarimit të periudhës së qiradhënies/marrjes. Dispozitat përkatëse krijonin kushte për trajtim të diferencuar të qiramarrësve që jetonin në banesa në pronësi të shtetit, nga ata që ishin në pronësi të privatëve. Gjykata e shqyrtoi çështjen sipas Nenit 14 dhe Nenit 8, dhe jo sipas Nenit 1, gjë që lë të kuptojë se drejta e qiramarrësit për të jetuar në një banesë është e drejtë për vendbanim dhe e drejtë mbi pronën.

Në të njëjtën mënyrë, në çështjen *Soriæ kundër Kroacisë*, Gjykata u shpreh se as Neni 8, dhe as Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk e parashikonin të drejtën e qiramarrësit për të blerë një pronë të caktuar, për shembull një shtëpi. Dispozita e parë mbron vetëm të drejtën e një individi për t'iu respektuar vendbanimi ekzistues i tij/i saj, ndërsa e dyta vetëm garanton të drejtën e gëzimit të një pasurie po ashtu ekzistuese. Aplikanti në këtë rast nuk kishte qenë kurrë pronar i apartamentit në fjalë, por e kishte mbajtur ata për më shumë se gjashtëdhjetë vjet. Kjo, megjithatë, nuk ishte vënë në rrezik nga hyrja në fuqi e një legjislacioni të ri, i cili nuk e favorizonte aplikantin me të drejtën për të blerë apartamentin në të cilin banonte, nëpërmjet qiramarrjes nën mbrojtje të veçantë.

Duket sikur qasja e mësipërme mund të vihet në përdorim në rastet kur janë në diskutim të drejtat e pronarit. Në çështjen *Velosa Barreto kundër Portugalisë* pronarit aplikant i ishte mohuar e drejta për përfunduar kontratën e qirasë së një shtëpie që ai kishte trashëguar, megjithëse atij i duhej kjo shtëpi për të jetuar vetë. Gjykata u shpreh se nuk kishte pasur shkelje të Nenit 8, pasi nevoja e aplikantit për banesën nuk ishte e mprehtë, ndërkohë që kushtet e jetesës së tij ishin përmirësuar gjatë procedurave. Gjykata e vazhdoi më tej shqyrtimin e çështjes sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1, dhe arriti në përfundimin se kufizimi i së drejtës së aplikantit për t'i dhënë fund qiradhënies, përbëntë kontroll mbi përdorimin e pronës, sipas kuptimit të paragrafit të dytë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Megjithatë, ky kontroll, synonte arritjen e një qëllimi legjitim të politikave sociale dhe Gjykata u shpreh se Shteti

kishte rrajuar një balancë të drejtë të të gjithë interesave të përfshirë. Aplikanti nuk solli argumente për të mbështetur pretendimin e tij, kështu që Gjykata iu referua përfundimeve të nxjerra në përputhje me Nenin 8, dhe nuk gjeti shkelje të të drejtave të aplikantit.

Në çështjen *Cvijetia kundër Kroacisë*, aplikantja ankohej për kohëzgjatjen e nxjerrjes së ish-bashkëshortit nga apartamenti i saj, i cili ishte zënë prej tij në mënyrë të paligjshme. Gjykata e shpreh për shkelje të Nenit 8, për shkak se vendimi i cili urdhëronte nxjerrjen nga prona nuk ishte ekzekutuar për një periudhë të tejkzgjatur, dhe kjo nuk e kishte lejuar aplikanten të banonte në shtëpinë e saj. Ankesat e aplikantes, të ngritura në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 nuk u morën parasysh, pasi ato ishin në thelb njësoj me ato të ngritura sipas Nenit 8.

Në çështjen *Zaklanac kundër Kroacisë*, ku aplikanti pretendonte se moszbatimi i një urdhri për nxjerrje nga prona përbënte shkelje të së drejtës së tij për t'iu respektuar vendbanimi, jeta private dhe familjare, si dhe shkelje të së drejtës mbi pronën, Gjykata e shqyrtoi çështjen veçmas sipas Nenit 8 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Meqenëse procedurat ishin ende pezull, ankesat u deklaruan të papranueshme për shkak se ishin të parakohshme.

Lloje të tjera të ndërhyrjeve në të drejtat e pronës u morën në shqyrtim sipas Nenit 8 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr.1, si psh: hyrja e policisë në një banesë apo vend pune. Në çështjen e *Niemietz kundër Gjermanisë* Gjykata e shpreh se urdhri i pakufizuar për kontroll në zyrën e avokatisë së aplikantit dhe sekuestrimi i dokumenteve ishte jo proporcional,

Kufizime të lejueshme

sidomos në kontekstin e konfidencialitetit, që është pjesë e profesionit të avokatit. Aplikanti pretendonte më tej se kontrolli përbënte shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, pra dëmtonte reputacionin e tij si avokat. Duke qenë se i kishte marrë parasysh efektet e mundshme të kontrollit në reputacionin profesional të aplikantit në kontekstin e Nenit 8, Gjykata nuk e mori në shqyrtim këtë si çështje më vete në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në mënyrë të ngjashme, në çështjen *McLeod kundër Mbretërisë së Bashkuar*, ish-bashkëshorti i aplikantes, i shoqëruar nga policia, hyri në shtëpinë e tyre të dikurshme bashkëshortore në të cilën jetonte aplikantja për të marrë sendet e tij personale. Gjykata u shpreh se qëllime të tilla, si ruajtja e paqes dhe parandalimi i krimeve, përgjithësisht mund të justifikojnë hyrjen e policisë në një banesë. Megjithatë, në rastin konkret, oficerët e policisë ishin në dijeni të faktit se aplikantja nuk ndodhej në shtëpi, dhe rrjedhimisht nuk duhet të kishin hyrë në banesë, për sa kohë ata duhet ta kishin të qartë se kishte shumë pak ose aspak rrezik për ndonjë incident apo krim. Megjithëse aplikantja ishte mbështetur në Nenin 1 të Protokollit Nr.1 gjatë procedurave në Komision, i cili nuk kishte gjetur shkelje të së drejtës së saj, në Gjykatë ajo nuk vazhdoi më tej me këtë pretendim.

Forma më e plotë e ndërhyrjes në të drejtën për respektimin e vendbanimit dhe forma e plotë e privimit nga e drejta e pronës është prishja e një banese. Në raste të tilla bëhen shumë ankesa bazuar në Nenin 8 dhe Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Në çështjen *Selçuk dhe Asker kundër Turqisë* Gjykata shqyrtoi njëkohësisht ankesat të bëra *Neni 1 i Protokollit nr.1 dhe Neni 8 i Konventës*

në përputhje me të dy këto nene. Ajo arriti në përfundimin se forcat e sigurisë së Turqisë qëllimisht kishin djegur banesat dhe pajisjet e aplikantëve, duke i detyruar këta të fundit të largoheshin nga fshati i tyre i lindjes. Në këto rrethana, Gjykata vuri në dukje se këto akte përbënin ndërhyrje veçanërisht të rënda dhe të pajustificuara në të drejtat e aplikantëve për respektim të jetës private, familjare dhe vendbanimit tyre, si dhe shkelje të së drejtës së tyre për të gëzuar pronën.

Edhe rastet që kanë të bëjnë me personat e zhvendosur mund të ngrenë çështje të ngjashme. Megjithatë, për të ngritur një padi bazuar në Nenin 8, aplikantëve u duhet të provojnë se banesa nga e cila ata janë nxjerrë, ishte me të vërtetë vendbanimi i tyre. Kjo kërkesë vjen pjesërisht si rezultat i përfundimit se Neni 8 nuk lejon domosdoshmërisht që preferencat e individëve për vendbanimin e tyre të mbizotërojnë mbi interesin e përgjithshëm. Për shembull, në çështjen *Chapman kundër Mbretërisë së Bashkuar*, aplikantja kishte blerë një parcelë toke me qëllim që të vendosej atje. Megjithatë kërkesat e saj për leje që të vendoste atje disa rulota u refuzuan, sepse ato mund të prishnin karakterin rural të zonës. Gjykata u shpreh se aplikantja kishte alternativa të tjera, përveçse të qëndronte në atë tokë pa leje planifikimi dhe se nuk kishte shkelje të Nenit 8. Për të njëjtën arsye Gjykata vendosi se nuk kishte pasur shkelje të së drejtës së aplikantes për të jetuar qetësisht në tokën e blerë prej saj, e drejtë e mbrojtur nga Neni 1 i Protokollit Nr.1.

Masat ose rregulloret mbi planifikimin urban dhe përdorimin e tokës

bëjnë pjesë në një grup ankesash që kanë të bëjnë me ndotjet dhe shqetësimet, aspekt tjetër ky që përfshihet në fushën e veprimit të Nenit 8 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Megjithëse numri i çështjeve me këtë subjekt ka ardhur në rritje gjatë viteve të fundit, Gjykata ende nuk ka gjetur shkelje të të dyja këtyre neneve brenda së njëjtës çështje. Në përgjithësi, nuk ka ndonjë dispozitë në Konventë apo protokollin e saj që të ketë si qëllim të mbrojtë interesat mjedisore të individëve, ndërkohë që disa detyrime pozitive janë të nënkuptuara. Interpretimi i gjerë i Nenit 8 ka mundësuar shqyrtimin nga ana e Gjykatës së një numri ankesash “ambjentaliste”, ku faktorë mjedisore kanë pasur ndikim serioz dhe të drejtpërdrejtë mbi jetën private, familjare apo vendbanimin, duke përfshirë rastet kur Shteti nuk ka siguruar mbrojtje efektive të të drejtave të aplikantit. Nga ana tjetër, mbrojtja e mjedisit, përfshirë këtu edhe politikën planifikuese, është ndonjëherë qëllimi që justifikon disa lloj ndëhyrjesh në të drejtat e parashikuara nga Neni 8. Kur ky qëllim është në favor të interesit të përgjithshëm, ai gjithashtu lejon edhe kontrollin e përdorimit të pronës në përputhje me Nenin 1 të Protokollit nr.1. Kjo dispozitë nuk garanton, megjithatë, të drejtën për gëzimin e pronës në një mjedis të këndshëm. Për më tepër, në se arrihet balanca e drejtë mes interesave të ndryshëm konkurrues, kjo dispozitë lejon kufizime në të drejtën e përdorimit të pronës për arsye mjedisore. Përveç kësaj, ka disa detyrime pozitive që rrjedhin nga Neni 1 i Protokollit Nr.1, sidomos kur kemi të bëjmë me kryerjen e aktiviteteve të rrezikshme.

Rezulton se Neni 1 i Protokollit Nr.1 siguron të drejtat e pronësisë,

pra mbrojtjen e interesave të pronës dhe atyre ekonomike mbi një pasuri të veçantë, ndërsa Neni 8 garanton vazhdimësinë e së drejtës së gëzimit të pronës; megjithatë asnjë nga dispozitat nuk ofron mbrojtje të pakufizuar. Kjo ide mbështetet sidomos në praktikën ligjore të lartpërmendur në lidhje me kontratat e qirave, nga e cila shihet qartë se shumë rrallë qiramarrësit kanë pasur sukses në pretendimet e tyre të pronësisë, sipas Nenit 1 të Protokollit Nr. 1.

Përfundim tjetër që mund të dalë nga jurisprudenca e përshkruar është se Gjykata fillimisht përcakton në se një banesë e caktuar është apo jo vendbanim, dhe më pas analizon në se janë respektuar mekanizmat mbrojtës të parashikuara në Nenin 8 (aksesi, mundësia e banimit dhe e qëndrimit në ndërtesën në fjalë). Vetëm pas kësaj hyjnë në lojë garancitë që ofron Neni 1 i Protokollit Nr.1. Kështu, në se shkelja e pretenduar ka të bëjë kryesisht me aspektin e privacisë të së drejtës së aplikantit dhe ka pasur ndikim të pakonsiderueshëm ose nuk ka pasur fare ndikim ekonomik mbi pronën në fjalë, Gjykata do ta shqyrtojë çështjen sipas Nenit 8 dhe do të shprehet se nuk mund të ngrihet ankesë e veçantë sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Shumë rrallë mund të gjendet në jurisprudencën e Gjykatës një qëndrim i kundërt. Pra, në rastet kur nuk është bërë përcaktimi i “vendbanimit”, Gjykata nuk do të shprehet për shkelje të Nenit 8, pavarësisht përfundimeve të nxjerra për shkelje të pretenduar të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Përfundimet e dala në lidhje me pikat e takimit të së drejtës mbi pronën dhe atë të privacisë janë përgjithësisht të zbatueshme edhe për sa i përket mbrojtjes së korespondencës, megjithëse praktika e Gjykatës

Kufizime të lejueshme

mbi këtë temë është shumë më e varfër.

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 10 i Konventës

Në çështjen *Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar* autoritetet sekuestruan dhe më vonë eliminuan bocën dhe qindra kopje të një libri të publikuar nga aplikanti për shkak të përmbajtjes së pahijshme. Gjykata, duke pranuar se sipas Nenit 10 Shtetet Kontraktuese kishin një liri vlerësimi, nuk gjeti shkelje të kësaj dispozite. Gjatë shqyrtimit të ankesës sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1, Gjykata u shpreh se ankesa kundër sekuestrimit nuk mbështetej nga fjalia e dytë e Nenit 1 të Protokollit Nr. 1 (shkatërrim i pronës), pasi masa ishte vetëm e përkohshme. Nga ana tjetër, sekuestrimi nuk kishte të bënte me kontrollin e përdorimit të pasurisë së aplikantit, dhe rrjedhimisht u trajtua në përputhje me paragrafin e dytë të atij neni. Megjithatë, Shteti u cilësua si gjykatësi përfundimtar i nevojave për të ndërhyrë në këto raste, dhe Gjykata u shpreh se nocioni “interes i përgjithshëm” i përfshirë në Nenin 1 të Protokollit Nr.1 u lë shteteve shumë hapësirë për interpretim. Për këtë arsye Gjykata nuk gjeti shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, pasi eliminimi përfundimtar i librave vinte si rezultat i faktit që ata u gjykuan ligjërisht si të palejueshëm dhe të rrezikshëm për interesin e përgjithshëm; kjo masë ishte gjithashtu në përputhje me paragrafin e dytë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Më vonë, gjatë çështjes *Öztürk kundër Turqisë*, Gjykata mbajti qëndrim të ndryshëm. Ajo u shpreh se konfiskimi dhe eliminimi i kopjeve të një libri të botuar nga aplikanti, kishte ardhur si pasojë e dënimit të tij. Meqenëse gjykata gjeti shkelje të Nenit 10, ajo u shpreh se nuk ishte e *Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 10 i Konventës*

nevojshme që ankesat e aplikantit të shqyrtoheshin edhe sipas Nenit 1 të Protokollit Nr. 1.

Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe Neni 13 i Konventës

Sipas praktikës së Gjykatës, Neni 13 i garanton çdokujt që pretendon me argumenta të bazuara se i janë shkelur një ose më shumë nga të drejtat e tij të parashikuara në Konventë, një zgjidhje efektive nga autoritetet kombëtare.

Meqenëse e drejta e pronës e mbrojtur nga Neni 1 i Protokollit Nr. 1 është e drejtë e parashikuar në Konventë, është detyrë e Shteteve të sigurojnë që çdo person nën jursdiksionin e tyre të ketë një zgjidhje efektive për mbrojtjen e kësaj të drejte.

Është e rëndësishme të theksohet në lidhje me këtë, se kur e drejta e Konventës është njëkohësisht një “e drejtë civile” e parashikuar në legjislacionin e brendshëm, -si psh: e drejta e pronës,- mund të përdoret edhe mbrojtja që ofron Neni 6 §1, që nënkupton mbrojtjen e plotë të procedurave ligjore më strikte dhe që tejkalojnë ato të parashikuara në Nenin 13. Kështu në rastet kur Gjykata gjen shkelje të Nenit 13 §1, nuk e gjykon të nevojshme që të shprehet në lidhje me ankesën shoqëruese bazuar në Nenin 13. Kjo ndodh sepse Neni 13 §1 përbën *lex specialis* në lidhje me nenin 13. Në këto raste nuk ka interes ligjor për të rishqyrtuar të njëjtën ankesë sipas kërkesave më pak të rrepta të Nenit 13.

Megjithatë, Neni 13 mund të hyjë në lojë në rastet që kanë të bëjnë me të drejtën mbi pronën, ku për një arsye apo një tjerë, Neni 6 nuk është

i zbatueshëm.

Për shembull, mosmarrëveshjet mbi punësimin mes autoriteteve dhe nëpunësve civilë, të cilët shërbejnë si rojtarë të autoritetit publik, nuk janë “civile” dhe për këtë arsye përjashtohen nga fusha e veprimit të Nenit 6§1 të Konventës, (*Pellegrin kundër Francës*). Në këto raste Neni 13 mund të hyjë gjithashtu në zbatim në se mosmarrëveshjet e punësimit kanë të bëjnë me ankesa për paga të nëpunësve civilë (të cilat konsiderohen si “pasuri” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1)

Për më tepër, Neni 6 nuk zbatohet për procedura që kanë të bëjnë me masa të ndërmjetme apo zgjidhje provizore. Megjithatë, që një zgjidhje të jetë efektive, duhet që të sigurojë lehtësim në një afat kohor të tillë, që të shmangë dëmet e pariparueshme. Zgjidhjet e zakonshme, (për shembull proceset civile) mund të mos arrijnë ta bëjnë gjithmonë këtë, pasi ato janë ndonjëherë shumë të ngadalta apo lejohen mundësi manovrimi që shkaktojnë vonesa. Për këtë arsye, Neni 13 mund të kërkojë ekzistencën e zgjidhjeve provizore, në rastet kur mungesa e tyre mund të çojë në dëmtim të pariparueshëm të drejtave të aplikantit mbi pronën. Në këto situata zgjidhjet provizore mund të jenë të vetmet zgjidhje efektive.

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 14 i Konventës

Ndalimi i diskriminimit, i cili parashikohet në Nenin 14, është një e drejtë themelore. Megjithatë, kjo dispozitë nuk ka ekzistencë të pavarur, por mund të përdoret vetëm së bashku me të drejtat e tjera të

parashikuara në Konventë. Për shembull një aplikanti, i cili pretendon se ka qenë objekt i diskriminimit në lidhje me të drejtat e tij të pronës, do t'i duhet të mbështetet njëkohësisht në Nenin 14 dhe në Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Atij do t'i duhet të ketë pasuri brenda kuptimit të këtij neni, por nuk do të ketë nevojë të provojë se ka pasur shkelje të drejtave të tij mbi pronën për të pretenduar për diskriminim. Do të mjaftojë që të provojë se ka qenë objekt i një trajtimi i cili përbënte ndërhyrje në pasurinë e tij, dhe se ky trajtim ishte në mënyrë të pajustificuar i ndryshëm nga ai që u është bërë të tjerëve në situata të krahasueshme.

Në çështjen tashmë të përmendur *Marckx kundër Belgjikës*, Gjykata vendosi se nëna ishte diskriminuar si pasojë e marrjes së vendimeve për pronat e saj në favor të fëmijëve të paligjshëm, por nuk gjeti shkelje në vetvete të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në mënyrë të ngjashme, në çështjen *Inze kundër Austrisë*, Gjykata vendosi se aplikanti kishte pësuar diskriminim, pasi e drejta e brendshme u jepte përparësi fëmijëve të ligjshëm në krahasim me ata të paligjshëm në trashëgiminë e një ferme të tërë. Testi i zbatueshmërisë së Nenit 14 lidhur me Nenin 1 të Protokollit Nr.1, nuk kishte të bënte me faktin në se ishin shkelur të drejtat e pronës së aplikantëve, por në se pretendimet e tyre mund të konsideroheshin pasuri.

Është interesante që zbatim i Nenit 14 në çështjet që lidhen me pronën mund të tejkalojë të drejtat e pronës, të cilat sipas Konventës, Shtetet Kontraktuese janë të detyruara t'i garantojnë. Ai përfshin gjithashtu edhe të drejtat e pronës që shtetet vendosin vullnetarisht

Kufizime të lejueshme

për t'i zbatuar.

Në çështjen *Gaygusuz kundër Austrisë* aplikanti pretendonte se ishte mohuar asistencë e emergjencës për shkak se nuk kishte nënshtetësinë austriake. Megjithëse shteti nuk ishte i detyruar që të ofronte përfitime sociale për banorët e tij, Gjykata u shpreh se në rastet kur një skemë e tillë ekzistonte, refuzimi i asistencës ndaj aplikantit, i cili përmbushte të gjitha kërkesat statutoare vetëm për shkak të nënshtetësisë së tij binte në kundërshtim me Nenin 14 të marrë së bashku me Nenin 1 të Protokollit Nr. 1.

Gjykata ka theksuar shpesh se trajtimi i diferencuar nuk bie ndesh me Nenin 14, për sa kohë mund të justifikohet në mënyrë të arsyeshme dhe objektive se është bërë në të mirë të interesit të përgjithshëm. Megjithatë liria që u është dhënë shteteve për të vlerësuar se deri në ç'shikallë trajtimi i diferencuar është i nevojshëm sipas Nenit 14, është më e vogël se për Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Veçanërisht në rastet e diferencimit për shkaqe të tilla, si për shembull përkatësia gjinore apo raca, Gjykata nuk pranon veçse argumente të bazuara mirë për të mbështetur një trajtim më pak favorizues.

Përveç këtyre kritereve të diskriminimi, të mos qenit fëmijë i ligjshëm dhe nënshtetësisë që iu referuam në çështjet e lartpërmendura, Neni 14 ofron një listë jo-shteruese të shkaqeve për të cilat nuk lejohet diskriminimi. Në fushën e të drejtave të pronës, diskriminimi për shkak të pasurisë tërheq vëmendjen në mënyrë të veçantë. Legjislacioni në lidhje me planifikimin e territorit, taksat dhe mbrojtjen e mjedisit përbën ndërhyrje në të drejtat e pronës. Këto dispozita zakonisht

Neni 1 i Protokollit Nr. 1 dhe Neni 14 i Konventës

bëjnë një dallim mes grupeve të ndryshme sociale dhe ekonomike, herëpashere bazuar në pasuritë e tyre.

Në çështjen *Pine Valley Developments Ltd dhe të tjerët kundër Irlandës* aplikantët kishin blerë një truall duke u bazuar në një leje të përgjithshme rregulluese ku përfshiheshin ndërtime magazina dhe zyrash. Meqenëse nuk ishte bërë ende miratimi i planit të detajuar, vlera e pronës së blerë ra. Për pasojë, u kalua një ligj për të rregullar zbatimin e gabuar të ligjit të planifikimit me qëllim që të bënte të vlefshme lejet. Megjithatë aplikantëve nuk iu dhanë lejet e planifikimit. Ankesa e tyre se për diskriminim në krahasim me pronarët e tjerë të tokave u quajt e drejtë nga Gjykata.

Një rast tjetër diskriminimi për shkak të pasurisë ishte çështja *Chassagnou dhe të tjerët kundër Francës*. Kjo çështje bazohej mbi një ligj i cili detyronte pronarët e sipërfaqeve më të vogla se 20 ha t'ua transferonin të drejtat e gjuetisë shoqatave të gjuetarëve. Aplikantët, të cilët bënin pjesë tek këta pronarë, pretenduan se ishin viktime të diskriminimit për shkak të pasurisë. Gjykata u shpreh se si rezultat i ligjit të debatuar vetëm pronarët e mëdhenj mund ta përdornin tokën e tyre sipas dëshirës, gjë që i vinte aplikantët dhe pronarët e tjerë të vegjël në një pozitë të diskriminuar, duke shkelur Nenin 14 të marrë së bashku me Nenin 1 të Protokollit Nr.1.

Një aspekt tjetër i lidhjes mes Nenit 14 dhe Nenit 1 të Protokollit Nr.1 ka të bëjë me pyetjen se kur Gjykata i shqyrton ankesat nga këndvështrimi parimor apo i ai diskriminimit dhe kur nga të dyja këto këndvështrime së bashku.

Në çështjen *Chassagnou dhe të tjerët kundër Francës* Gjykata theksoi se: “Kur ankesa bazohet si në një nen themelor të Konventës më vete dhe të këtij neni të marrë së bashku me Nenin 14, ndërkohë që është gjetur një shkelje e veçantë e Nenit themelor, përgjithësisht nuk është e nevojshme që Gjykata të shqyrtojë çështjen edhe sipas Nenit 14, megjithëse ky pozicion do të ndryshonte në se pabarazia e qartë në trajtim për sa i përket të drejtës në fjalë do të përbënte aspektin themelor të çështjes”.

Në shumë gjykime të rëndësishme Gjykata i ka marrë në shqyrtim ankesat duke marrë për bazë Nenin 1 të Protokollit Nr.1, por ka deklaruar vazhdimisht se ose nuk ka qenë e nevojshme për t'i shqyrtuar ankesat sipas kësaj dispozite të marrë së bashku me Nenin 14, ose se kjo nuk përbënte çështje të veçantë. Gjykata e ka bërë këtë pavarësisht nga rezultati i analizimit të ankesës themelore.

Kriteret e pranueshmërisë

Shterimi i mjeteve të brendshme ligjore

Sipas parimeve përgjithësisht të pranuar të së drejtës ndërkombëtare, (të cituara në Nenin 35) Gjykata mund të vihet në lëvizje vetëm pasi të jenë shterrur të gjitha mjetet e brendshme ligjore. Ankesat mbështetur në Nenin 1 të Protokollit Nr. 1 nuk përbëjnë përjashtim nga ky rregull (shih *Docevszki kundër “ish-republikës Jugosllave të Maqedonisë dhe*

Nga ana tjetër, kur Gjykata nuk gjen shkelje të dispozitës themelore, ajo shpesh i gjykon ankesat sipas Nenit 14.

Neni 14 mbrohet kështu të drejtën për të gëzuar pronën pa u diskriminuar. Kur mbështetet në këtë dispozitë, aplikanti duhet të provojë që ka pasur një pasuri sipas kuptimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, dhe se ai ose ajo gjatë ushtrimit të drejtave që buronin nga kjo pasuri, është trajtuar në mënyrë më pak të favorshme se të tjerët në situata të krahasueshme. Barra më pas i bie Shtetit për të përcaktuar në se trajtimi jo-favorizues ka qenë në përputhje me ligjin, në se ka patur një qëllim legjitim dhe se në se mjetet e përdorura kanë qenë në shkallën e duhur për arritjen e qëllimit. Duhet vënë në dukje se kur shkak i diferencimit është pasuria, liria e vlerësimit që i ofrohet Shtetit është më e gjerë se kur kriteret e diferencimit janë seksi, kombësia, gjendja shoqërore, dhe kriteret e tjera të ngjashme.

Krisper kundër Sllovenisë).

Sipas 35 § 1, aplikantët kanë detyrimin të përdorin të gjitha mjetet e brendshme ligjore të parashikuara në legjisllacionin e brendshëm të cilat janë të mjaftueshme për të rregulluar dëmet e shkaktuara nga një shkelje e pretenduar. Ankesa duhet të jetë bërë para autoritetit gjyqësor apo administrativ kompetent dhe duhet të jetë çuar deri në instancën

Kriteret e pranueshmërisë

më të lartë të mundshme- për shembull në Kroaci dhe Slloveni kjo ,do të ishte Gjykata Kushtetuese. Në se aplikantët nuk kanë mundur të përdorin mjetet e brendshme ligjore në mënyrën e duhur për shkak të mosrespektimit të kërkesave zyrtare apo afateve kohore, ankesat e tyre do të deklarohen të papranueshme për shkak të mos-shterrimit. (shih *Sirc kundër. Sllovenisë*).

Ratione temporis

Neni 28 i Konventës së Vienës mbi Ligjin për Traktatet i 23 Majit 1969, (Konventa e Vienës) përcakton se në se nuk ka ndonjë qëllim të ndryshëm të shprehur në traktat apo në një formë tjetër, dispozitat e tij nuk janë detyruese për palët kur bëhet fjalë për akte apo fakte që kanë ndodhur ose me një situatë e cila ka pushuar së ekzistuar para hyrjes në fuqi të atij traktati për atë palë.

Në jurisprudencën e tyre, Komisioni dhe Gjykata kanë mbështetur fuqimisht këtë parim të përgjithshëm të së drejtës ndërkombëtare. (Shih veçanërisht, *Bleèia kundër Kroacisë*).

Sipas këtij parimi, Gjykata nuk ka kompetencë të marrë në shqyrtim aplikime kundër një Shteti, për sa kohë që shkeljet e pretenduara bazohen në fakte të ndodhura para hyrjes në fuqi të Konventës në Shtetin në fjalë. Megjithatë, pyetja në se një shkelje e pretenduar bazohet në një fakt i cili ka ndodhur para apo pas një date të caktuar nxjerr vështirësi kur këto fakte i përkasin pjesërisht periudhës para dhe pas periudhës së kompetencës së Gjykatës. Në çështjen *Bleèia kundër Kroacisë* Gjykata e ka konsoliduar jurisprudencën e saj mbi *Ratione temporis*

këtë temë dhe ka përpunuar parimet që përcaktojnë juridiksionin e saj në kohë në mënyrën e mëposhtme:

1. *Juridiksioni në kohë i Gjykatës përcaktohet në përputhje me faktet që mbështesin ndërhyrjen e pretenduar. Dështimi i mjeteve ligjore që kanë si qëllim rregullimin e dëmeve të ndërhyrjes nuk mund ta sjellë çështjen brenda juridiksionit kohor të Gjykatës.*
2. *Një aplikant që pretendon se Shteti ka shkelur të drejtat e tij të garantuara nga Konventa presupozohet që fillimisht të përdorë mjetet ligjore që i ofron e drejta e brendshme. Në se mjetet e brendshme rezultojnë të pasukseshme dhe aplikanti më pas aplikon pranë Gjykatës, nuk do të ketë shkelje të të drejtave të tij të parashikuara në Konventë si pasojë e refuzimit të rregullimit të dëmeve të shkaktuara nga ndërhyrja, por shkelje nga ndërhyrja si e tillë...*
3. *Për këtë arsye, në rastet kur ndërhyrja daton para ratifikimit, ndërsa refuzimi për zhdëmtim i përket periudhës së pas ratifikimit, mbajtja e datës së ngjarjes së dytë për përcaktimin e juridiksionit në kohë të Gjykatës do të rezultonte në një situatë ku Konventa do të ishte e detyrueshme për një Shtet në lidhje me ngjarje të cilat kanë ndodhur para se ajo të hyjë në fuqi në Shtetin përkatës. Megjithatë, kjo do të binte në kundërshtim me parimin e përgjithshëm, sipas të cilit traktatet nuk kanë fuqi prapavepruese (mishëruar në Nenin 28 të Konventës së Vienës).*
4. *Për më tepër, ofrimi i një zgjidhjeje zakonisht presupozon që është marrë një vendim se ndërhyrje ka qenë e paligjshme, sipas ligjit*

në fuqi në kohën e kryerjes së ndërhyrjes (*tempus regit actum*). Rrjedhimisht çdo përpjekje për të rregulluar pasojat e një ndërhyrje që ka ndodhur para se të hyjë në fuqi Konventa, duke u bazuar në Konventë, do të çonte në zbatim me efekt *prapaveprues* të saj.

5. Si përfundim, për sa kohë është e vërtetë se pas datës së ratifikimit të gjitha veprimet dhe mosveprimet e Shtetit duhet të jenë në përputhje me Konventën, (shih *Yadcy dhe Sargyn kundër Turqisë*, vendim i 8 Qershorit 1995, Seria A nr. 319-A, p. 16, §40), kjo e fundit nuk imponon ndonjë detyrim specifik mbi Shtetet Kontraktues që të ofrojnë zhdëmtime për shkelje ose dëme të shkaktuara para asaj date (shih *Kopecky kundër Sllovakisë [GC]*, nr. 44912/98, §38, ECHR 2004-IX). Çdo qëndrim tjetër do të minonte si parimin e fuqisë jo-prapavepruese të ligjit mbi traktatet, ashtu edhe dallimin themelor mes shkeljes dhe zhdëmtimit që qëndron në themel të ligjit mbi përgjegjësinë e Shtetit.
6. Me qëllim përcaktimit të juridiksionit në kohë të Gjykatës është thelbësore që të identifikohet për çdo rast koha e saktë e ndërhyrjes së pretenduar. Për të bërë këtë Gjykata, duhet të marrë parasysh si faktet mbi të cilat mbështetet ankesa e aplikantit, ashtu edhe fushën e veprimit të së drejtës së Konventës që pretendohet të jetë shkelur.

Çështja *Bleëia* kishte të bënte me përfundimin e periudhës së qirasë së mbrojtur të qiramarrëses mbi apartamentin e saj në Zadar, për shkak të mungesës së gjatë gjatë luftës. Në Korrik 1991 aplikantja u largua nga apartamenti për t'i bërë vizitë vajzës në Romë gjatë verës.

Meqenëse që nga largimi i saj, luftimet ishin përshkallëzuar dhe Zadari kishte qenë vazhdimisht objekt i shpërthimeve, ajo vendosi të qëndrojë në Romë. Në nëntor 1991 apartamenti i saj u zu nga *M.F* së bashku me familjen e tij. Në shkurt 1992, autoritetet lokale bënë padi civile kundër aplikantes për t'i dhënë fund kontratës së qirasë, për shkak të mungesës së pajustificuar në apartament për më shumë se 6 muaj. Ndërkohë që gjykata e shkallës së parë vendosi kundër aplikantes, duke pranuar pretendimet e autoriteteve lokale për dhënien fund të periudhës së qiramarrjes, gjykata e shkallës së dytë e ktheu këtë vendim duke hedhur poshtë pretendimin e tyre. Përfundimisht, më 15 Shkurt 1996, Gjykata e Lartë hodhi poshtë vendimin e gjykatës së shkallës së dytë duke lënë në fuqi atë të shkallës së parë, vendim që ka fuqinë e *res judicata*. Më 8 nëntor 1999, pas hyrjes në fuqi të konventës në Kroaci më 5 Nëntor 1997, Gjykata Kushtetuese rrëzoi ankimin e aplikantes kundër vendimit të Gjykatës së Lartë.

Aplikantja pretendonte për shkelje të të drejtave të saj për respektim të venbanimit dhe për të gëzuar pasuritë, të garantuara këto nga Neni 8 i Konventës dhe nga Neni 1 i Protokollit Nr.1.

Gjykata deklaroi se sipas ligjit kroat në fuqi në kohën materiale ,një kontratë qiraje e mbrojtur konsiderohej e përfunduar në momentin që një vendim gjykate që mbështeste pretendimin e ofruesit të apartamentit për t'i dhënë fund asaj, bëhej *res judicata*. Gjykata u shpreh se përfundimi i kontratës së qirasë kishte ndodhur në momentin që Gjykata e Lartë dha vendimin e saj në 15 Shkurt 1996. Kjo ishte para hyrjes në fuqi të Konventës në Kroaci. Ishte ky gjykim

Kriteret e pranueshmërisë

që përbënte ndërhyrje në të drejtat e pretenduara të aplikantes të mbrojtura nga Konventa dhe jo vendimi i mëvonshëm i Gjykatës Kushtetuese, që thjesht lejonte ndërhyrjen ekzistuese të vazhdonte. Për më tepër, Gjykata u shpreh se në ato rrethana Gjykata Kushtetuese gjatë shqyrtimit të vendimit të Gjykatës së Lartë, nuk mund të zbatonte Konventën, pasi do të ndeshej me vështirësinë që paraqiste Neni 28 i Konventës së Vienës.

Për ta përmbledhur, fakti që përbënte bazën e aplikimit ishte vendimi i Gjykatës së Lartë i 15 shkurtit 1996, dhe jo vendimi i Gjykatës Kushtetuese i 8 nëntorit 1999; për këtë arsye Gjykata deklaroi se një shqyrtim i thelbit të çështjes nuk mund të ndërmerrej pa e shtrirë juridiksionin e saj në kohë për të përfshirë një fak i cili nuk përkiste atje për arsye të datës. Kjo do të ishte në kundërshtim me parimet e së drejtës ndërkombëtare. Për këtë arsye aplikimi u deklarua i papajtuashëm *ratione temporis* me dispozitat e Konventës.

Gjykata ka mbajtur të njëjtin qëndrim në një çështje të mëvonshme, atë të *Mrkia kundër Kroacisë*. Çështja gjithashtu kishte të bënte me përfundimin e kontratës së qirasë së mbrojtur. Megjithatë, në këtë rast kontrata e qirasë së aplikantëve u quajt e përfunduar që në momentin e hedhjes poshtë nga ana e gjykatës së shkallës së dytë e ankesës së aplikantëve, dhe e ruajtjes nga kjo gjykatë e vendimit të shkallës së parë, i cili është kthyer kështu *res judicata*. Meqenëse kjo kishte ndodhur në Mars 1997, pra para hyrjes në fuqi të Konventës *Ratione temporis*

në Kroaci, ndryshe nga çështja *Bleëia*, nuk kishte vlerë që si vendimi i Gjykatës së Lartë, ashtu edhe ai i Gjykatës Kushtetuese që pasuan vendimet e mëparshme, ishin dhënë pas ratifikimit. Është e vërtetë që ankesa e aplikantëve mbështetej në Nenin 8 të Konventës, por duke parë çështjen *Bleëia*, nuk ka dyshim se përfundimi do të ishte i njëjtë edhe në se ata do të kishin bërë ankesë bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1.

Konsideratat e mësipërme kanë të bëjnë vetëm me rastet kur ndërhyrja për të cilën bëhet ankesa merr formën e aktit të një momenti. Megjithatë, në se shkelja e pretenduar lidhet në një situatë e cila vazhdon edhe pas hyrjes në fuqi të Konventës në Shtetin përkatës, atëherë Gjykata ka juridiksion për të marrë në shqyrtim periudhën pas ratifikimit.

Gjykata ka njohur konceptin e shkeljes së vazhdueshme në kontekstin e së drejtës së pronës gjatë shqyrtimit të çështjes *Loizidou kundër Turqisë*. Në atë rast –një qipriote grek – ishte pronare e një shtëpie në Qipron e Veriut, nga e cila ishte detyruar të largohej pas pushtimit turk të ishullit në vitin 1974. Ajo ankua në Gjykatë duke u mbështetur në Nenin 1 të Protokollit Nr.1, për shkak se ishte penguar në mënyrë të vazhdueshme nga forcat turke për të pasur akses në shtëpinë e saj. Qeveria turke pretendonte *inter alia* (mes të tjerash) se prona e aplikantes ishte shpronësuar në mënyrë të pakthyeshme në bazë të Nenin 159 të Kushtetutës së Republikës Turke të Qipros së Veriut, (RTQV), datë 1 maj 1985, para deklaratës së Turqisë se pranonte juridiksionin e Gjykatës në Janar 1990. Ishte e qartë nga praktika ndërkombëtare dhe rezolutat e organeve të ndryshme ndërkombëtare se komuniteti

ndërkombëtar nuk e konsideronte RTQV-në si Shtet në kuptimin e së drejtës ndërkombëtare dhe se Republika e Qipros ishte e vetmja qeveri legjitime e Qipros. Për këtë arsye Gjykata nuk kishte mundësi që, për qëllimet e Konventës, t'i atribuonte vlefshmëri ligjore dispozitave të tilla si Nenit 159 të Kushtetutës së RTQV-së. Rrjedhimisht aplikantja mund të konsiderohej të kishte humbur titullin e pronësisë dhe shkelja e pretenduar kishte në këtë mënyrë natyrë të vazhdueshme.

Meqenëse aplikantja mbetej pronarja e ligjshme, Gjykata u shpreh se për arsye se asaj i është refuzuar aksesit në shtepi që në vitin 1974, rrjedhimisht ajo kishte humbur të gjithë kontrollin dhe mundësinë për ta përdorur dhe gëzuar atë. Kështu mohimi i vazhdueshëm i aksesit në shtëpi përbente ndërhyrje në të drejtat e mbrojtura nga Neni 1 të Protokollit Nr.1. Megjithëse qeveria turke nuk u përpoq të justifikonte ndërhyrjen, Gjykata u shpreh se mohimi i plotë i të drejtave të pronës nuk ishte i justifikuar.

Një tipar specifik dhe unik i ankesave të bëra në përputhje me Nenin 1 të Protokollit Nr.1 në kontekstin e juridiksionit në kohë të Gjykatës, është se ndërhyrja e pretenduar, edhe në se del jashtë atij juridiksioni, mund të gjenerojë pretendim për kompensim duke u mbështetur në legjislacionin e brendshëm. Në se një ankesë e tillë ekziston në momentin e hyrjes në fuqi të Konventës në Shtetin përkatës, duke krijuar pritshmëri legjitime se mund të realizohet, ndërhyrja e mëpasshme në atë ankesë do të hynte në juridiksionin kohor e Gjykatës. Për shembull, në çështjen *Almeida Garret kundër Portugalisë* dy parcela toke në pronësi të aplikantit ishin shtetëzuar

në vitin 1975, ndërsa parcela e tretë u shpronësua në vitin 1976. Sipas legjislacionit përkatës aplikantët kishin të drejtën e kompensimit për humbjen e pronës së tyre, por legjislacioni nuk bënte asnjë përcaktim për mënyrën si do të llogaritej apo do të paguhej ky kompensim. Procedurat gjyqësore dhe administrative të nisura nga aplikantët me qëllim që të merrnin kompensim ishin ende pezull në momentin që Gjykata shqyrtoi çështjen. Qeveria argumentoi se Gjykata nuk kishte juridiksion *ratione temporis* për të shqyrtuar ankesat e aplikantëve, pasi shpronësimet kishin ndodhur në vitin 1975 dhe 1976, pra para se Portugalia të ratifikonte Konventën në Nëntor 1978. Gjykata u shpreh se ankesa e aplikantëve nuk kishte të bënte me privimin nga prona-i cili ishte një akti momental përtej juridiksionit kohor të saj, - por me mospagimin e kompensimeve: një e drejtë që ua siguronte legjislacioni i brendshëm.

Gjykata arriti të njëjtin përfundim në çështjen *Hingitaaq dhe të tjerët kundër Danimarkës*, ku anëtarët e fisit Inughuit në Greenland kishin bërë ankesë në bazë të Nenit 8 të Konventës dhe Nenit 1 të Protokollit nr.1 për kufizim shumë të madh të të drejtave të tyre për peshkim dhe gjueti, si pasojë e instalimit të Bazës Ajrore të Tules në vitin 1951 si dhe për zhvendosjen e popullsisë nga vendbanimet e tyre në Maj 1953. Aplikantët pretendonin se ata ishin privuar në mënyrë të vazhdueshme nga atdheu i tyre dhe nga territoret e gjuetisë dhe u ishte mohuar mundësia për të përdorur, gëzuar, zhvilluar dhe kontrolluar tokën e tyre.

Gjykata deklaroi se ngjarjet e ankimuar ishin akte momentale që

kishin ndodhur para se Danimarka të ratifikonte Konventën (Shtator 1953) dhe Protokollin Nr.1 (Maj 1954). Për këtë arsye ajo i hodhi poshtë ankesat e aplikantëve si të papajtueshme *ratione temporis* me dispozitat e Konventës.

Aplikantët bënë ankesë në bazë të nenit të lartpërmendur për rezultatin e procedimeve të nisura në 1996 pranë gjykatave daneze me qëllim marrjen e kompensimeve për ndërhyrjet në të drejtat e tyre të pronës që u përshkruan më lart. Këto gjykata vlerësuan se ngjarjet e ankimuar përbënin akte shpronësimi dhe u dhanë atyre të drejtën e kompensimit. Shuma e kompensimit ishte megjithatë shumë më e ulët nga ajo e pretenduar.

Në këto kushte, megjithëse jashtë juridiksionit kohor të Gjykatës, ngjarjet e diskutuara, kishin krijuar një pretendim për kompensim në përputhje me legjislacionin e brendshëm, pretendim ky që vazhdonte të ishte i vlefshëm pas ratifikimit të Konventës dhe Protokollit 1 nga ana e Danimarkës. Ky pretendim përbente një interes pasurie i cili përfshihej në fushën e veprimit të Nenit 1 të Protokollit Nr. 1, dhe që ishte i ndryshëm nga ai për shpronësimet që kishin pësuar aplikantët në vitin 1951 dhe 1953. Për këtë arsye Gjykata deklaroi se këto ankesa përfshiheshin në kompetencat e saj, por në fund të shqyrtimit u shpreh se ato ishin dukshëm të pabaza. Megjithatë kur legjislacioni i brendshëm nuk jep shkak për një pretendim për kompensim për ngjarje që kanë ndodhur përpara ratifikimit të saj, çdo ankesë që pretendon për shkelje të Konventës do të konsiderohet e papajtueshme me të *ratione temporis (et materiae)*. Kjo sepse e drejta për të përfituar

kompensim për një dëm i cili në vetevete nuk përbën shkelje të Konventës (psh: në se një shkelje e tillë *ratione temporis*) nuk është një e drejtë e cila garantohet nga Konventa. Për më tepër Konventa nuk imponon ndonjë detyrim të veçantë tek Shtetet Kontraktuese për të siguruar zhdëmtim për gabime apo dëme të shkaktuara para ratifikimit të saj.

Ratione materiae

Gjykata mund të trajtojë vetëm ankesa mbi të drejtat që mbuloohen nga Konventa dhe protokollet e saj.

Siç është thënë më lart, një aplikant mund të pretendojë për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 për sa kohë shkelja e pretenduar lidhet me pasuritë e tij në kuptimin e kësaj dispozite. Për këtë arsye, pyetja e parë që duhet bërë kur trajtohen aplikimet është në se është i zbatueshëm Neni 1 i Protokollit Nr.1 në çështjen në fjalë. Në se përfundimi pas një periudhe shqyrtimi, që mund të jetë e gjatë, është se ky nen nuk është i zbatueshëm, në bazë të Nenit 35 §3, kjo ankesë rrëzohet si e papajtueshme *ratione materiae* me dispozitat e Konventës.

Ratione loci

Kur ankesat kanë si bazë ngjarje që kanë ndodhur jashtë territorit të Shteteve Kontraktuese dhe që nuk kanë asnjë lidhje me ndonjë autoritet brenda juridiksionit të Shteteve Kontraktues, ankesat do të rrëzohen si ta papajtueshme *ratione loci* me dispozitat e Konventës. Autoritetet e Konventës shumë rrallë kanë trajtuar çështje të pranueshmërisë në

bazë të juridiksionit të Gjykatës *ratione loci*.

Në çështjen e lartpërmendur *Loizidou kundër Turqisë*, qeveria turke, përveç të tjerave, argumentoi se ankesat e aplikantes kishin të bënin me çështje që ishin jashtë juridiksionit të saj *ratione loci*. Gjykata solli në

vëmendje se koncepti i juridiksionit nuk kufizohej brenda territoreve kombëtare të Shteteve Kontraktuese. Meqenëse nuk vihej në diskutim fakti që humbja e kontrollit të aplikantes mbi pronën kishte ardhur si rezultat i pushtimit të pjesës veriore të Qipros nga trupat turke dhe krijimi i RTQV, Gjykata i hodhi poshtë kundërshtimet e qeverisë.

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

Pretendimet për rikthimin e pasurive

Një nga tiparet e regjimit komunist në Evropën Qendrore dhe Lindore ishte marrja në masë e pronës private nën pronësi apo kontroll publik. Pas rënies së komunnizmit, lindën shpresat për rikthimin e kësaj pasurie *in natura* ose në formë kompensimi tek ata që ishin shpronësuar, apo pasardhësit e tyre. Si Komisioni, ashtu edhe Gjykata morën në shqyrtim një numër çështjesh kundër shteteve të Evropës Qendrore dhe Lindore që kishin të bënin me pasuritë e shpronësuar dhe të konfiskuara dhe me situatat e ndryshme ligjore të krijuara si pasojë e rikthimit të këtyre pasurive tek pronarët e mëparshëm.

Për sa i përket pretendimeve për marrjen e pronave pas Luftës së Dytë Botërore, institucionet e Konventës i kanë rrëzuar ato në mënyrë të

vazhdueshme, duke deklaruar se aplikantët nuk kanë pasur të drejtë pronësie në kohën kur Konventa dhe Protokollit Nr.1 i saj hynë në fuqi në vendet e tyre. Shpronësimet dhe konfiskimet që kishin ndodhur para asaj kohe u deklaruan si jashtë juridiksionit të Gjykatës *ratione temporis*.

Në çështjen *Malhous kundër Republikës Çeke* rikthimi nuk ishte i mundur pasi prona u ishte kaluar individëve të tjerë të cilët mund të provonin se kishin një titull të ligjshëm pronësie mbi të. Gjykata u shpreh se aplikanti zotëronte thjesht “shpresën për njohjen e një të drejte pronësie e cila kishte qenë e pamundur të zbatohet në mënyrë efektive”. Marrja e pasurisë në fillim u konsiderua parimisht si një

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

akt momental i cili nuk prodhonte një situatë të vazhdueshme të “privimit të së drejtës” (shih gjithashtu edhe *Kopecky kundër Republikës Çeke* për përmbledhjen e parimeve) me përjashtim të rasteve kur e drejta e pronës nuk kishte humbur ende në momentin e hyrjes në fuqi të Konventës, si në çështjen *Vasilescu kundër Rumanisë*. Këtu Gjykata u shpreh se mbajtja e pronës në fjalë nga autoritetet rumune kishte qenë e paligjshme dhe se aplikanti mbetej pronari i tokës. Pra, ankesa e aplikantit lidhej me një situatë që vazhdonte ende. Gjykata gjeti në këtë rast shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në fillimet e viteve 1990, u ndërmorrën masa për rikthimin e pronave në shumë shtete të Evropës Qendrore dhe Lindore. Megjithatë, për sa kohë që Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk garanton të drejtën për të fituar pronë, organet e Konventës kanë deklaruar se nuk mund të thuhet që Neni 1 i Protokollit Nr.1 vendos detyrime mbi Shtetet Kontraktuese për të rithyer pasuri që këta të fundit i kanë marrë para ratifikimit të Konventës. Në të njëjtën mënyrë, Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk vendos asnjë kufizim mbi lirinë e Shteteve Kontraktuese për të përcaktuar objektin e rikthimit të pronave ose kushtet sipas të cilave ata bien dakord për t'i rikthyer pronat ish-pronarëve. Në çështjen *Jantner kundër Sllovakisë* Gjykatës iu desh të vendoste në se aplikanti kishte vendbanim me të vërtetë të përhershëm në Sllovakia, gjë që ishte një nga kushtet e rikthimit të pronës në këtë vend. Në mënyrë të veçantë, shtetet gëzojnë një liri të gjerë vlerësimi në lidhje me përjashtimin e disa kategorive të ish-pronarëve nga kjo e drejtë. Në se disa kategori pronarësh përjashtohen në mënyrë të tillë,

Pretendimet për rikthimin e pasurive

pretendimet e tyre për rikthim të pronës nuk mund të shërbejnë si bazë për një prishëmri legjitime, e cila siguron mbrojtjen e Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Për shembull, në çështjen *Gratzinger dhe Gratzingerova kundër Republikës Çeke*, legjislacioni përjashtonte mundësinë e rikthimit të pronës tek ata pretendentë që nuk kishin kombësi Çeke. Gjykata u shpreh se aplikantët nuk kishin prishëmri legjitime që vendimi mbi pretendimin të ishte në favor të tyre. Për më tepër, besimi se një ligj që kishte qenë më parë në fuqi, do të ndryshohet në favor të aplikantit nuk mund të konsiderohet si formë legjitime e prishëmrisë për qëllimet e Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Ka dallim mes një shprese të thjeshtë dhe të bazuarit në një dispozitë apo akt ligjor, siç mund të jetë një vendim gjykate. (shih gjithashtu *Maltzan dhe të tjerët kundër Gjermanisë*).

Pretendentët duhet rrjedhimisht të përmbushin të gjitha kushtet që parashikon e drejta e brendshme- zakonisht këto kushte kanë të bëjnë me kombësinë dhe vendbanimin e përhershëm, ose edhe kushte të tjera. Një individ që pretendon për shkelje të së drejtës së tij ose të saj mbi pronën duhet të provojë fillimisht që kjo e drejtë ekzistonte në kuadrin e procedurave të brendshme. (*Des Fours Walderode kundër Republikës Çeke*).

Në çështjen *Bugarski dhe von Vuchetich kundër Sllovenisë*, aplikantët kundërshtonin vendimin e gjykatave kombëtare që i deklaronte ata si individë që nuk gëzonin të drejtën e rikthimit të pronës, pasi ajo i ishte marrë një personi juridik, ndërsa në çështjen *Nadbiskupija Zagrebačka kundër Sllovenisë, Dioqeza e Zagrebit (Nadbiskupija*

Zagrebačka) pretendonte se ishte një komunitet fetar që ushtronte aktivitet në Slloveni, gjë që përbënte një nga kushtet e përcaktuara në legjislacion për të përfutur nga rikthimet e pasurive të shpronësuara. Gjykata u shpreh se përfundimet e gjykatave të brendshme se aplikantët nuk i përmbushnin kushtet e përcaktuara në vitin 1991 nga Akti i Privatizimit nuk ishin arbitrare. Për pasojë, aplikantët nuk kishin pasuri apo pritshmëri pozitive për realizimin e pretendimeve të tyre, sipas Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në mënyrë të ngjashme, çështja *Gavella kundër Kroacisë* kishte të bënte me humbjen e së drejtës së aplikantit për parablerje, si pasojë e anulimit të disa dispozitave në Aktin e Privatizimit të vitit 1997; familja e tij kishte zotëruar tre ndërtesa rezidenciale në qendër të Zagrebit. Gjykata i konsideroi të drejtat e aplikantit për parablerje si pretendime dhe jo si pasuri ekzistuese. Meqenësë ato kishin qenë që në fillim të kushtëzuara, dhe njëri nga kushtet nuk ishte plotësuar, Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk mund të zbatohet.

Nga ana tjetër, sapo një Shtet Kontraktues pas ratifikimit të Konventës bashkë me Protokollin Nr.1 fillon të vërë në zbatim ligje të cilat parashikojnë kthimin e plotë apo të pjesshëm të pronës së konfiskuar nga regjimi i mëparshëm, mund të merret e mirëqenë se këto ligje krijojnë një të drejtë të re pronësie e cila mbrohet nga Neni 1 i Protokollit Nr.1 për personat që përmbushin kërkesat për ta gëzuar këtë të drejtë.

E njëjta gjë vlen edhe për sa i përket rregullimeve për rikthimin apo kompensimin e pronës të cilat janë të përcaktuara në legjislacionin

ekzistues para ratifikimit, në se ky legjislacion vazhdon të mbetet në fuqi pas ratifikimit të Konventës dhe Protokollit nr.1 nga Shteti Kontraktues. Problemi që duhet shqyrtuar në secilin rast është në se rrethanat e çështjes, të para në tërësi, i japin aplikantit një titull apo një interes thelbësor i cili mbrohet nga Neni 1 i Protokollit Nr.1. (*Broniowski kundër Polonisë*).

Gjykimi i çështjes *Broniowski* lidhjet me pretendimet për mosrespektimin nga ana e autoriteteve polake të së drejtës për kompensim të pronës në Lwów (tani Lviv, Ukrainë) të cilat i përkisnin gjyshes së tij në kohën kur krahina kishte qenë ende pjesë e Polonisë, para Luftës së Dytë Botërore- të ashtuquajturat “pretendimet e Lumit Bug”.

Gjyshja e aplikantit, së bashku me shumë të tjerë që jetonin në provincat lindore të Polonisë së para-luftës, u riatdhesua pasi kufiri lindor i Polonisë ishte ripërcaktuar përgjatë lumit Bug, pas Luftës së Dytë Botërore. Që nga viti 1946 ligji polak u jep të riatdhesuarve të drejtën e kompensimit në natyrë. Megjithatë, si pasojë e ndryshimeve në legjislacion në vitin 1990 dhe transferimeve të ndryshme të pasurive shtetërore tek autoritetet lokale, Thesari i Shtetit nuk ka qenë në gjendje që të përmbushë detyrimin e tij për t’iu përgjigjur kërkesave për kompensim, pasi toka që kishte në dispozicion nuk ishte e mjaftueshme për të përmbushur kërkesën. Gjykata u shpreh se e drejta e aplikantit për të marrë pasuri në formë kompensimi përbënte pasuri për qëllimet e Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Edhe pse Gjykata pranonte se reformimi radikal i sistemit politik

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

dhe ekonomik të vendit, si dhe gjendja e financave të shtetit mund të justifikonte kufizimet e rrepta në kompensimin e pretenduesve të lumit Bug, përsëri qëndronte fakti se Shteti Polak nuk kishte arritur të sillte arsye të kënaqshme për të justifikuar, brenda kuptimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, shkallën në të cilën ai kishte dështuar vazhdimisht, prej vitesh, në zbatimin e së drejtës që i është dhënë aplikantit, dhe mijëra pretendentëve të lumit Bug nga legjislacioni polak. Aplikanti ka marrë vetëm afërsisht 2 % të vlerës së kompensimit që i takonte. Meqenësë raporti mes vlerës së pronës së marrë dhe kompensimit ishte dukshëm i shpërpjestuar, Gjykata deklaroi se kishte pasur shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në një situatë ku kishte të përfshirë rreth 80000 njerëz, gjykata miratoi një gjykim “pilot” në të cilin identifikonte dështimin sistematik dhe masat e përgjithshme dhe individuale që janë të nevojshme për rregullimin e këtyre problemeve me qëllim që të ulte numrin e aplikimeve të përsëritura. Aplikanti dhe qeveria polake gjetën më vonë një zgjidhje miqësore, e cila do të vlente jo vetëm për pretendimet individuale të aplikantit, por edhe të të tjerëve në të njëjtën situatë.

Çështja *Kopecky kundër Sllovakisë* kishte të bënte me përpjekjen e aplikantit për të rimarrë monedha floriri dhe argjendi të cilat ishin i konfiskuar në vitin 1959. Statuti i vitit 1991, ku u mbështet ai për të kërkuar rikthimin e tyre kishte si kusht që aplikanti të tregonte se ku ishin depozituar monedhat. Aplikanti fitoi në gjykimin e shkallës së parë, por ky vendim u rrëzua më vonë. Duke pasur parasysh se aplikanti nuk ishte në gjendje, për arsye të cilat vareshin nga autoritetet

Pretendimet për rikthimin e pasurive

publike, që të gjente vendndodhjen e pronës në fjalë, Dhoma u shpreh për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Megjithatë, pas rishikimit të juridiksionit të Gjykatës mbi pretendimet lidhur me të drejtat e pronës, Dhoma e Madhe deklaroi se jurisprudenca nuk “e përmbante ekzistencën e një “mosmarrëveshje të vërtetë” apo të një “pretendimi të argumentueshëm” si kriter për të përcaktuar në se ka pasur një “pritshmëri legjitime” e cila mbrohet nga Neni 1 i Protokollit Nr.1 të Konventës. Përkundrazi, kur interesi i pronësisë ka formën e një pretendimi, ai mund të konsiderohet si “aset” vetëm kur ekziston baza e mjaftueshme në legjislacionin kombëtar. Mundet gjithashtu të ketë rëndësi fakti në se “një pritshmëri legjitime” për të marrë kompensim ka lindur pas procedurave të kundërshtuara. Situata nuk ishte kjo, pasi vendimi i shkallës së parë që i jepte të drejtë aplikantit, u rrëzua më vonë në kontekstin e së njëjtës procedurë dhe pa marrë ende fuqi ligjore. I njëjti parim u aplikua edhe në çështjen *Sirc kundër Sllovenisë*, ku pretendimet e aplikantit për kompensim u pranuan në mënyrë të pjesshme nga gjykata e shkallës së parë, por vendimi u rrëzua më vonë.

Ndërsa në vendimin e çështjes së përmendur tashmë, *Brumărescu kundër Rumanisë*, Gjykata gjeti shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, pasi Gjykata e Lartë anuloi vendimin e Gjykatës së Shkallës së Dytë, që pranonte kërkesën e aplikantit, vendim ky që ishte i formës së prerë dhe ishte vënë në zbatim.

Organeve të Konventës u është dashur të trajtojnë situata të ndryshme ku ish-pronarët kërkonin rikthimin e pronës. Në këto situata është

e nevojshme që të gjendet një balancë e drejtë mes interesave të personave që e kanë aktualisht pronën në zotërim dhe interesave të pronarëve, dhe të sigurohet respektimi i së drejtës për t'u dëgjuar drejtësisht nga gjykatat dhe për mos qenë i diskriminuar.

Në çështjet polake, Gjykata u shpreh se kufizimet e përdorimit të pronës që kishin të bënin me dispozitat e strehimit, si psh: kontrolli i legjislacionit mbi qiratë që ka ndikim tek pronarët (*Hutten-Czapska kundër Polonisë*), dhe masat për të kontrolluar nxjerrjen e qiramarrësve (*Schirmer kundër Polonisë*), përbënin kontroll të përdorimit të pasurisë, duke shkelur Nenin 1 të Protokollit Nr.1.

Gjykata u shpreh për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 në çështjen *Pincova dhe Pinc kundër Republikës Çeke*. Në vitin 1991 djali i ish-pronarëve kërkonte rikthimin e pronës së tij, duke argumentuar se aplikantët e kishin marrë atë me një çmim më të ulët se vlera e saj e vërtetë. Në vitin 1994 u pranua kërkesa për rikthim të pronës. Aplikantët u ankuan për shkelje të së drejtës së pronës, duke pretenduar se ata i kishin blerë pasuritë e tyre në mirëbesim në vitin 1967, pa pasur dijeni se ato ishin të konfiskuara dhe pa qenë në gjendje që të ndikojnë në kushtet e shitjes apo në çmim.

Gjykata gjeti gjithashtu shkelje në çështjen *Străin dhe të tjerët kundër Rumanisë* ku aplikantët kishin qenë pronarë të një shtëpie e cila ishte shtetëzuar në vitin 1950. Ata nisën procedurat e rikthimit në vitin 1993. Megjithatë autoritetet shtetërore ishin në dijeni për këto procedura, kompania shtetërore që manaxhonte pronën shiti një nga apartamentet në fjalë. Aplikantët u përpoqën pa rezultat që ta

deklarorin shitjen të pavlefshme.

Gjykata vuri re se ligji rumun nuk i parashikonte në mënyrë të qartë dhe të sigurt pasojat që do të kishte tek të drejtat e pronës së një individi shitja e saj nga Shteti tek një palë e tretë, e cila ndërkohë vepron në mirëbesim. Duke parë mënyrën se si marrja e pronës kishte ndërhyrë në parimet themelore të mos-diskriminimit dhe në ato të shtetit të së drejtës, mungesa e plotë e kompensimit tregonte se aplikantëve u ishte dashur të mbanin një barrë të shpërpjestuar dhe të tepërt, gjë e cila ishte në kundërshtim me të drejtën për të gëzuar pronën. Gjykata vendosi që Rumania duhet t'ia kthente ndërtesën në fjalë aplikantëve.

Së fundi, në çështjen *Jahn dhe të tjerët kundër Gjermanisë*, Gjykata u shpreh se në kontekstin unik të ribashkimit të Gjermanive, marrja e pronës pa kompensim do të konsiderohej e justifikueshme në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Kontratat e qirasë nën mbrojtje të veçantë

Pyetja e parë që duhet të bëhet kur trajtohen aplikime që kanë të bëjnë me çështjen, është nëse Neni 1 i Protokollit Nr 1 është i zbatueshëm për çështjen në fjalë, pra nëse kjo kontratë do të përbëjë “pasuri: në kuptimin e këtij neni.

Në gjykimin e saj të parë në çështjen *Bleieia kundër Kroacisë* Gjykata nuk e pa të nevojshme të përcaktonte nëse kontrata nën mbrojtje të veçantë do të përbënte “pasuri” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Ajo procedoi bazuar në prezumimin që kjo ishte e mirëqenë dhe nuk

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

gjeti shkelje të kësaj dispozite. Meqenëse çështja u referua më vonë në Dhomën e Madhe, e cila e deklaroi atë të papranueshme *ratione temporis*, pyetja nëse një kontratë qiraje nën mbrojtje të veçantë përbënte “pasuri” nuk ka marrë ende përgjigje.

Është e rëndësishme, megjithatë, që të vihet në dukje se në disa raste thuajse të ngjashme, Gjykata dhe Komisioni i mëparshëm kanë gjykuar se Neni 1 i Protokollit Nr.1 është i pazbatueshëm, se ankesat e bëra mbështetur në këtë nen ishin të pabazuara, se nuk kishte pasur shkelje të dispozitës, ose se nuk ishte i nevojshëm një shqyrtim i veçantë i çështjes bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1.

Në çështjen *S v. kundër Mbretërisë së Bashkuar* aplikantja kishte jetuar për shumë vite në një marrëdhënie lezbike me një grua tjetër. Gruaja tjetër ishte qiramarrëse në një shtëpi e cila ishte pronë e autoriteteve lokale. Vetë aplikantja nuk kishte të drejta qiraje apo të drejta të tjera ligjore mbi atë shtëpi. Kur partnerja e saj, -qiramarrësja, -vdiq, atëherë autoritetet lokale nisën procedurat kundër aplikantes dhe siguruan një vendim gjykate për ta nxjerrë atë nga banesa. Në apelimin e saj, aplikantja kërkoi moszbatimin e urdhrit për largimin nga shtëpia, dhe kalimin e qirasë tek ajo, si partnere e qiramarrëses. Gjykata e Apelit e hodhi poshtë kërkesën e aplikantes duke u shprehur se vetëm bashkëshorti/bashkëshortja në një çift heteroseksual të martuar kishte të drejtë të kërkonte vazhdimin e periudhës së qiramarrjes. Mes të tjerash, aplikantja u ankua para Komisionit për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Komisioni u shpreh se nuk kishte pasur *nexus* kontraktual mes aplikantes dhe autoriteteve lokale. Ajo vuri në dukje

Kontratat e qirasë nën mbrojtje të veçantë

se fakti që aplikantja kishte jetuar për një periudhë kohe në shtëpi pa pasur titull ligjor, nuk mund të përbënte pasuri brenda kuptimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Për pasojë, ankesa e aplikantes ishte e papajtueshme *ratione materiae* me dispozitat e Konventës.

Në çështjen *Durini kundër Italisë* Komisioni mbajti një qëndrim më të përgjithshëm duke u shprehur se e drejta për të jetuar në një shtëpi të veçantë e cila nuk është pronë e personit, nuk përbënte pasuri në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1, dhe për këtë arsye kjo dispozitë nuk është e zbatueshme në një situatë të tillë.

Çështja *Pentidis dhe të tjerët kundër Greqisë* kishte të bënte me disa aplikantë, Dëshmitarë të Jehovahit, të cilët kishin marrë me qira një dhomë me marrëveshje private në Qershor 1990. Marrëveshja specifikonte se dhoma do të përdorej për “të gjitha llojet e mbledhjeve, takimeve, etj të Dëshmitarëve të Jehovahit”. Aplikantët u dënuan më pas nga gjykatat greke për ngritjen e një vendi lutjeje pa kërkuar autorizimin e Ministrisë së Arsimit dhe Çështjeve Fetare. Në Nëntor 1990 autoritetet e policisë vulosën dyert e apartamentit të marrë me qira nga aplikantët. Vulat u hoqën në korrik 1991. Para Komisionit, aplikantët mes të tjerash u ankuan, mbështetur në Nenin 1 të Protokollit Nr.1, se e drejta e tyre për të gëzuar pasurinë ishte shkelur si pasojë e vulosjes së derës kryesore të dhomës që ata kishin marrë me qira.

Komisioni vuri në dukje se aplikantët ishin qiramarrës dhe jo pronarë të dhomës në fjalë dhe se ata e kishin pasur atë me qira vetëm për pesë muaj para se të vulohej dera. Rrjedhimisht, ata nuk mund të konsideroheshin si pronarë të “pasurisë” në kuptimin e paragrafit 1

të Nenit 1 të Protokollit Nr1, dhe kështu nuk mund të pretendonin të ishin viktimat të shkeljes së kësaj dispozite. Në bazë të këtij arsytimi, Komisioni arriti në përfundimin se nuk kishte pasur shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Komisioni më vonë e referoi çështjen në Gjykatë, e cila në fund vendosi ta eliminonte atë nga lista e saj, pasi në vitin 1997 autoritetet greke u kishin dhënë aplikatëve të drejtën e ngritjes së një vendi lutjeje.

E para çështje para Gjykatës e cila kishte të bënte me probleme të ngjashme ishte *Larkos kundër Qipros*. Në vitin 1967 aplikanti, një nëpunës civil, kishte marrë nga Shteti me qira një shtëpi, ku jetonte me familjen e tij. Marrëveshja kishte shumë tipare të një kontrate tipike qiraje. Në vitin 1986 Ministria e Financave informoi aplikantin se ai duhet të dorëzonte pronën. Meqë ai nuk e bëri këtë, prokuroria e njoftoi se ndaj tij kishin nisur procedurat ligjore. Aplikanti, duke pretenduar se ai ishte “qiramarrës statutor” me të drejtë mbrojtje nga Ligji për Kontrollin e Qirave 1983, refuzoi të largohej. Në shkurt 1990 qeveria nisi procedurat e largimit dhe në shkurt 1992 Gjykata e Rrethit dhe vendimin e saj kundër aplikantit, duke u shprehur se një person që ka marrë me qira një ndërtesë nga Shteti nuk mund të konsiderohet si qiramarrës statutor, pasi Ligji mbi Kontrollin e Qirasë përfshinte vetëm pronarët privatë. Apeli i aplikantit në Gjykatën e Lartë u rrëzua në maj 1995.

Komisioni dhe Gjykata gjetën shkelje të Nenit 14 të Konventës të marrë së bashku me Nenin 8, duke u shprehur se nuk kishte pasur justifikim të arsyeshëm dhe objektiv për të përjashtuar aplikantin nga mbrojtja

që u ofrohej qiramarrësve të tjerë. Aplikanti gjithashtu argumentoi se të drejtat e tij si qiramarrës përbënin të drejta pronësie, sipas kuptimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1., dhe se mohimi i së drejtës për të gëzuar mbrojtje nga nxjerrja nga banesa, e cila u ofrohej qiramarrësve të tjerë përbënte shkelje të Nenit 14 të Konventës të marrë së bashku me Nenin 1 të Protokollit Nr.1 Megjithatë, sipas përfundimeve të arritura në bazë të Nenit 14 të marrë së bashku me Nenin 8, Gjykata nuk e pa të arsyeshme ta shqyrtonte çështjen në mënyrë të veçantë sipas Nenit 14 së bashku me Nenin 1 të Protokollit Nr.1.

Në çështjen *J.L.S. kundër Spanjës* Gjykata ndoqi gjykimin e shprehur nga Komisioni në çështjen *Durini*. Aplikanti, një ushtar i rregullt, kishte marrë në përdorim një banesë në Madrid nëpërmjet nënshkrimit të një “formulari administrativ për dhënien e strehimit të veçantë”. Banesa ofrohej nga njësi ushtarake përgjegjëse për trajtimin e nevojave për strehim të personelit ushtarak, të cilët transferoheshin në intervale të rregullta. Pas kësaj, kishte dalë një dekret mbretëror i cili u kërkonte personave në shërbim në forcat e rezervës provizore, ku bënte pjesë edhe aplikanti, që t’ua dorëzonin banesat e tyre Shtetit. Aplikant ishte i detyruar që të largohej nga banesa. Gjykata e Lartë Spanjolle e Drejtësisë e rrëzoi aplikimin e tij për rishikim juridik të vendimit, duke i kërkuar atij të largohej dhe duke mbështetur urdhrin e largimit. Gjykata Kushtetuese e hodhi poshtë apelin e tij *amparo*.

Gjykata arriti në përfundimin se vetëm pritshmëria e aplikantit se rregulloret e përdorimit të ndërtesave ushtarake nuk do të ndryshonin, nuk mund të konsiderohej si e drejtë mbi pasurinë. Aplikanti kishte

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

përfituar mundësinë për të përdorur këtë banesë “në cilësinë e personit në shërbim”, me një qira e cila ishte shumë më e ulët se ajo që do t’i duhej të paguante në një marrëdhënie qiramarrje private. Ai nuk kishte nënshkruar asnjë marrëveshje qiramarrje, por një “formular administrativ për dhënien e strehimit të veçantë”, të ofruar nga autoritetet ushtarake, i cili nuk nënkuptonte se dhënia në përdorim e ambienteve mund të kishte vlerën e një marrëveshje të parashikuar në të drejtën private. Politika në lidhje me strehimin e ushtarakëve ishte hartuar për të përmbushur nevojat e personave në shërbim për strehim të parshtatshëm, pasi ata ishin objekt i transferimeve të shpeshta gjatë periudhës që ishin në shërbim. Gjykata, duke përforcuar vendimin e Komisionit në çështjen *Durini*, u shpreh se e drejta për të jetuar në një pronë të caktuar e cila nuk është në pronësinë e aplikantit, nuk përbënte “pasuri” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Për më tepër, t’i lejosh “një përdoruesi” si aplikanti, (i cili nuk ishte as qiramarrës) të qëndrojë për një periudhë të papërcaktuar në ndërtesa që i përkasin Shtetit, do të pengonte autoritetet në përmbushjen e detyrimit që ata kanë për të administruar pronën e Shtetit në përputhje me detyrat e tyre statutorë dhe kushtetuese. Për këto arsye, Gjykata arriti në përfundimin se aplikimi ishte i papajtueshëm *ratione materiae* me dispozitat e Konventës.

Të njëjtin qëndrim ka mbajtur Gjykata edhe në çështjet *Kovalenok kundër Latvia* dhe *H.F. kundër Sllovakisë*. Në çështjen *Kovalenok* aplikantët, duke u mbështetur në Nenin 1 të Protokollit Nr.1, u ankuan se dëbimi nga Letonia i kishte privuar ata nga e drejta për *Kontratat e qirasë nën mbrojtje të veçantë*

të banuar në apartamentin e tyre. Gjykata vuri re se në vitin 1976 aplikantët kishin fituar të drejtën për të jetuar në atë apartament, i cili kishte qenë pronë publike. Nga viti 1976-1992 të drejtat e aplikantëve mbi apartamentin ishin ato të qiramarrësve, ndërkohë që pronësia mbahej nga shteti. Duke theksuar qëndrimin e mbajtur në çështjen *J.L.S.*, se e drejta për të jetuar në një banesë të caktuar nuk përbën “pasuri”, Gjykata u shpreh se ankesa ishte e papajtueshme *ratione materiae* me dispozitat e Konventës.

Në dallim nga çështjet e lartpërmendura, në një çështje të mëvonshme, atë të *Teteriny kundër Rusisë*, Gjykata u shpreh se mos-ekzekutimi i një vendimi, i cili i jepte aplikantes të drejtat e një “marrëveshje qiramarrje sociale”, e cila duhet të ishte nënshkruar mes saj dhe autoriteteve publike kompetente, përbënte shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1. Ndërkohë që vendosi në këtë mënyrë, Gjykata nuk dha asnjë shpjegim se si një pretendim (i thjeshtë) për “një marrëveshje qiraje sociale”, e cila duhet të ishte nënshkruar mes saj dhe autoritetit publik kompetent, arriti të konsiderohej “pasuri”, ndërkohë që marrëdhënia ekzistuese e qirasë (pra, e drejta për të jetuar në një shtëpi që nuk është pronë e personit), nuk ishte e tillë.

Vlen të theksohet se një kontratë qiraje e mbrojtur krijon të drejtën e veçantë të blerjes së apartamentit me kushte të favorshme. Meqenëse kjo shërben si bazë për blerjen e tij, përfundimi i periudhës së qiramarrjes do të çonte në një situatë ndërhyrjeje në këtë të drejtë. Në se pretendimi për të blerë apartamentin është i bazuar mirë për të qenë i zbatueshëm, pra jep shkas për lindjen e pritshmërisë legjitime

se mund të realizohet, atëherë kjo do të përbënte “pasuri” në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1, dhe do të gëzonte mbrojtjen e tij

Për këtë arsye, mund të mos jetë gjithnjë e nevojshme të përcaktohet në se një marrëdhënie qiraje e mbrojtur përbën “pasuri”, por duhet të në se e drejta që buron për të blerë apartamentin me kushte të favorshme përfshihet në fushën e veprimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në momentin e përgatitjes së këtij materiali në Gjykatë ka vetëm një çështje pezull, e cila ka të bëjë me një marrëdhënie qiraje të mbrojtur. Në çështjen *Gaëesa kundër Kroacisë* aplikantja ankohet në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, se megjithëse nuk ishte pronarja e apartamentit, ajo kishte “pasuri” dhe një pritshmëri legjitime për ta blerë atë. Mbetet për t'u parë se cili do të jetë vendimi i Gjykatës në këtë rast.

Të drejtat e pensionit dhe përfitimet e tjera sociale

Në parim, të drejtat për përfitime sociale mund të konsiderohen si të drejta pronësie në se përmbushin disa kushte të caktuara. Megjithatë nuk ekziston një e drejtë *per se* e cila të siguron përfitimin e çfarëdolloj pagese sociale.

Çështja *Müller kundër Austrisë* përcaktoi se Konventa nuk parashikon ndonjë të drejtë të përgjithshme për pension vjetërsie. Megjithatë, mund të ekzistojë një e drejtë prone për të marrë përfitime nga skemat e kontributeve të sigurimeve shoqërore të detyrueshme ose vullnetare, në se pretenduesi përmbush kushtet e nevojshme të cilat imponohen nga Shteti në përputhje me paragrafin e dytë, Neni 1 i Protokollit Nr.1. Kjo e drejtë nuk parashikon që përfituesi të përfitojë pension

të një shume të caktuar (shih *Dumanovski kundër* . “*ish- Republikës Jugosllave të Maqedonisë*”).

Në përputhje me këtë, shtetet kanë të drejtë të ndryshojnë shumën e pagueshme në përputhje me politikat ekonomike që ata ndjekin. Në *Domalewski kundër Polonisë* Gjykata arriti në përfundimin se heqja e statusit të veteranit që i ishte bërë aplikantit, një oficer në pension i ish-Ministrisë së Sigurisë Publike, me humbjet financiare që e shoqëronin, nuk përbënte shkelje të së drejtës së tij të pronës. Ai vazhdonte të gëzonte të njëjtat të drejta të pensionit bazë nga një skemë kontributesh pensionesh, siç kishte pasur edhe para heqjes së statusit të veteranit, megjithëse kishte humbur disa pagesa dhe zbritje që nuk kishin të bënin me kontributet. (shih gjithashtu edhe *Storkiewicz kundër Polonisë*).

Në çështjen *Jankovic kundër Kroacisë* aplikanti kishte dalë në pension nga Ushtria Popullore Jugosllave dhe përfitonte pension ushtarak. Në vitin 1992 autoritetet kroate e vlerësuan pensionin e tij në 63.22% të shumës që merrte më parë. Aplikanti u ankua për zvogëlimin e pensionit bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1. Gjykata arriti në përfundimin se meqenëse ulja e pensioneve të oficerëve në Republikën Federale Socialiste të Jugosllavisë (RFSJ) ishte një mjet për t'i integruar këto pensione në skemën e përgjithshme të pensioneve të Kroacisë, masat e ndërmarra nga autoritetet i liheshin vlerësimit të Shtetit dhe nuk ishin diskriminuese (shih gjithashtu *Schwengel kundër Gjermanisë*).

Në dy çështje kundër Sllovenisë, *Trièkovia*, *Predojevia* dhe të tjerët, aplikantët, të cilët ishin anëtarë të dalë në pension të Ushtrisë Popullore

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

Jugosllave me banim në Slloveni, pas shpërbërjes së RFSJ, pretendonin se autoritetet sociale duhet t'u jepnin atyre një avancë nga pensionet ushtarake dhe se kushtet e parashikuara në legjislacionin slloven ishin diskriminuese. Duke marrë të mirëqenë të drejtën e aplikantëve për një avancë, pasi ata kishin paguar kontribute në RFSJ, për fondin ushtarak në Beograd dhe jo në Slloveni, Gjykata arriti në përfundimin se aplikantët nuk përmbushnin kërkesat, të cilave nuk u mungonte justifikimi objektiv dhe i arsyeshëm.

Lidhja mes kontributeve dhe përfitimit të ndihmës së emergjencës u përcaktua nga Gjykata në çështjen *Gaygusuz kundër Austrisë*. Gjykata në këtë rast u shpreh se asistenca emergjente e papunësisë në Austri, e cila mund të kërkohej në momentin që e drejta për përfitim nga punësimi kishte përfunduar, përbënte një të drejtë financiare në kuptimin e Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Aplikantit, me origjinë iraniane, iu refuzua asistenca bazuar në argumentin se nuk përmbushte kritetën e kombësisë. Ai u ankua duke pretenduar se kishte pësuar diskriminim për sa i përket të drejtave të pronës. Duke qenë se përfitimet e papunësisë mund të kërkoreshin vetëm nga ata që kishin kontribuar në fondin e sigurimeve të papunësisë, Gjykata u shpreh për shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 dhe Nenit 14 të Konventës.

Para çështjes së lartpërmendur Stec dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar, praktika gjyqësore kishte bërë të qartë dallimin mes përfitimeve të cilat paguheshin në bazë të kontributeve dhe atyre që paguheshin pa i referuar kontributeve. Sipas qasjes së re, në se legjislacioni

Të drejtat e pensionit dhe përfitimet e tjera sociale

në fuqi parashikon pagesën e një përfitimi social- pavarisht faktit në se kjo pagesë kushtëzohet ose jo nga pagesa e mëparshme e kontributeve-ky legjislacion duhet të konsiderohet si burim i interesave të pronësisë të cilat përfshihen në fushën e veprimit të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 për personat që i përmbushin këto kërkesa.

Bankat

Një nga problemet madhore që kanë të bëjnë me çështje të pronësisë në shtetet që pasuan Republikën Federale Socialiste të Jugosllavisë lidhet gjithashtu me të ashtuquajturën kursimet “e vjetra në valutë”, të cilat e kishin zanafillën në ngrirjen e depozitave të kursimit në monedhë të huaj në RFSJ. Meqenëse këto kursime garantoreshin nga RFSJ, pas shpërbërjes së saj u aplikuan zgjidhje të ndryshme ligjore në shtetet e reja që u krijuan.

Në çështjen *Trajkovski kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë* aplikanti bëri ankesë bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1 për pagesën e kursimeve të tij “të vjetra” në valutë nëpërmjet bonove të thesarit. Pretendimet e personave që kishin depozita të tilla ishin rregulluar me Aktin e vitit 1993 dhe legjislacionin e mëvonshëm. Bonot e thesarit mund të përdorreshin për të blerë një apartament, ndërtesa për biznes, ose për qëllime të tjera të përcaktuara me ligj. Aplikanti mundte gjithashtu të tërhiqte sasi të caktuara në Euro.

Gjykata arriti në përfundimin se masat e kontestuara ligjore të cilat kufizonin në masë të madhe të drejtën e aplikantit mbi paratë e tij, përbënin realisht kontroll të përdorimit të pasurisë. Duke pasur

parasysh nevojën për të arritur një balancë të drejtë mes interesit të përgjithshëm dhe të drejtës së aplikantit dhe të të gjithë atyre që janë në të njëjtën situatë mbi pronën, Gjykata arriti në përfundimin se mjetet e zgjedhura ishin të përshtatshme për arritjen e synimit legjitim, dhe e deklaroi aplikimin të papranueshëm.

Në çështjen *Kovaëia dhe të tjerët kundër Sllovenisë*, aplikantët, të gjithë qytetarë kroatë kishin llogari bankare në valutë pranë Bankës së Lubjanës, Dega Kryesore Zagreb, në Zagreb, Kroaci, para shpërbërjes së RFSJ në 1991. Sipas legjislacionit që ishte në fuqi në atë kohë, këto kursime garantoheshin nga RFSJ. Që nga viti 1989 aplikantët përgjithësisht nuk kishin pasur mundësi aksesit tek paratë e tyre. Ata argumentuan se kishte pasur shkelje të nenit 1 të Protokollit Nr.1, ndërkohë që njëri prej tyre më vonë bëri ankesë për shkelje të Nenit 14. Kur Sllovenia u bë e pavarur në 1991, ajo mori përsipër garantimin e të gjitha depozitave të kursimit në valutë brenda territorit slloven. Në vitin 1991, pas pavarësisë së saj, Kroacia mori përsipër garantimin e depozitave të kursimit në valutë të bankave që e kishin selinë kryesore në Kroaci, apo të atyre kursimeve që shtetasit kroatë kishin transferuar nga bankat e tjera në bankat kroate.

Kroacia, e cila gjatë procedurave gjyqësore luajti rolin e palës së tretë, ruajti qëndrimin se ose Banka e Lubjanës, ose Shteti Slloven duhet të përmbushnin përgjegjësitë që kishin përpara klientëve të degës koroate. Sllovenia ndërkohë argumentoi se ato detyrime duheshin ndarë me marrëveshje mes pesë shteteve të formuara nga shpërbërja e RFSJ. Shuma totale e kursimeve në monedhë të huaj e depozituar në

degën kroate të Bankës së Sllovenisë u vlerësua në nivelin 150000000 euro, bashkë me interesin, ndërsa numri i investitorëve të përfshirë ishte 1400000 investitorë. Më 29 qershor 2004 në Vienë, shtetet që u formuan nënkruan Marrëveshjen mbi Çështjet e Vazhdimësisë: ajo hyri në fuqi më 2 qershor 2004.

Gjykata i deklaroi aplikimet të pranueshme, duke i shtuar edhe çështjen e pajtueshmërisë me rregullin 6 mujor që ka të bëjë me themelin. Më pas, Gjykata vendosi të hiqte nga axhenda çështjet që mbështeteshin në Nenin 37 §1.b dhe c, pasi të dy aplikantët, Z. Kovaëia dhe Z.Mrkonjc kishin marrë ndërkohë vlerën e plotë të depozitave të tyre, në kuadër të procedurave të ekzekutimit të ndjekura në Kroaci. Për sa i përket aplikantit të tretë, Zj. *Goluboviæ*, Gjykata u shpreh se në çështjet ku përgjegjësia për borxhet e një ish-Shteti diskutohet në shtetet pasuese, pretenduesi kishte mundësinë të kërkonte kompensim atje ku pretendenduesit e tjerë kishin pasur sukses. Ajo kishte, pra, ende mundësi të ndiqte procedurat në Kroaci.

Në çështjen *Jeliëia kundër Bosnje-Hercegovinës*, e para çështje kundër Bosnje-Hercegovinës që deklarohet e pranueshme, aplikantja ankohej në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 dhe Nenit 6 për mos-ekzekutim të vendimit i cili urdhëronte çlirimin e kursimeve të saj në valutë.

Aplikantja kishte depozituar një shumë parash në marka gjermane në dy llogari kursimi në valutë pranë ish- *Privredna banka Sarajevo Filijala Banja Luka* para ndarjes së RFSJ. Ishte përpjekur disa herë të tërhiqte kursimet e saj nga banka. Më 26 nëntor 2004 doli një vendim i cili urdhëronte bankën që të çlironte të gjitha shumatat në llogaritë e saj

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

plus interesat dhe kostot ligjore. Më 18 Janar 2002, sipas legjislacionit të brendshëm në fuqi dhe në vijim të përfundimit të privatizimit të bankës, paratë e aplikantes në depozitat në valutë u kthyen në borxh publik kundrejt Republika Srpska. Më 15 prill 2006 Bosnia-Hercegovina (pra, Shteti) mori përsipër borxhin, në përputhje me Seksionin 1 të Aktit për Kursimet në Monedhë të Huaj 2006.

Gjykata deklaroi se kishte gjetur shkelje të Nenit 6 §1, pasi ishte prekur thelbi i së drejtës së aplikantes për të drejtën e procesit gjyqësor, për shkak të mos-zbatimit të vendimit lidhur me çlirimin e fondeve të saj. Ndërkohë që Gjykata vlerësoi se një pjesë e llogarive të vjetra në valutë mund të kishin pushuar së ekzistuari para ose gjatë shpërbërjes së ish-RFSJ dhe disintegritimit të sistemit të saj bankar dhe monetar, këto rrethana duhen marrë në shqyrtim para dhënies së një vendimi përfundimtar të brendshëm dhe në se gjykatat marrin një vendim, atëherë gjykimi i tyre nuk duhet vënë në diskutim. Gjykata gjeti gjithashtu shkelje të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Në çështjen *Suljagiæ kundër Bosnje- Hercegovinës* aplikanti kishte depozituar valutë në një bankë tregtare gjatë viteve 1970 dhe 1980. Megjithëse në vitin 1992 Bosnje-Hercegovina mori përsipër garantimin e llogarive “të vjetra” të kursimeve në valutë nga ish-RFSJ, aplikanti nuk kishte pasur kurrë mundësi të dispononte në lirshëm kursimet e tij, për shkak të dispozitave të ndryshme statutoare. Aplikanti mund t’i kishte këmbyer kursimet e tij me bono privatizimi, të cilat mund t’i kishte përdorur për të blerë kompani shtetërore. Sipas legjislacionit të fundit, ai mund të marrë rreth 500 Euro kesh, ndërsa pjesën tjetër

Të drejtat e pensionit dhe përfitimet e tjera sociale

të kursimeve në bono thesari. Më 20 qershor 2006 Gjykata e deklaroi çështjen të pranueshme.

Gjykata ka marrë gjithashtu në shqyrtim aplikime që kanë të bëjnë me rënien e vlerës së kursimeve në shtetet e Evropës Qendrore dhe Lindore.

Në çështjen *Rudzińska kundër Polonisë* aplikantja u ankua bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr. 1 se Shteti nuk kishte përmbushur detyrimet e tij për sa i përket asistencës financiare lidhur me llogarinë e kursimit të strehimit, të hapura në përputhje me legjislacionin e vitit 1983. Veçanërisht në vijim të ndryshimeve në legjislacion të ndodhura në vitet 1993 dhe 1996, kursimet e saj nuk ishin më subjekt i rivlerësimit për të balancuar plotësisht efektet e inflacionit. Gjykata mbajti qëndrimin se Neni 1 i Protokollit Nr. 1. nuk nënkuptonte një detyrim të përgjithshëm të shteteve për të ruajtur fuqinë blerëse të shumave të depozituara në institucionet bankare dhe financiare nëpërmjet indeksimit të vazhdueshëm të kursimeve. Për sa kohë ankesa e aplikantes lexohej kështu: si rezultat i zvogëlimit të objektit të garancive që ofron Shteti për personat që kanë llogari kursimi për strehim, aplikantja nuk mund të bëhet pronare e shtepisë për të cilën kishte kursyer; në këto kushte Gjykata risolli në vëmendje se Neni 1 i Protokollit Nr.1 nuk njeht të drejtën për t’u bërë pronar i pasurisë, dhe e deklaroi aplikimin të papranueshëm.

Në çështjen *Gayduk dhe të tjerët kundër Ukrainës* aplikantët ishin shtetas Ukrainas të cilët kishin pasur llogari kursimi pranë Bankës së Kursimeve të Ukrainës, e cila deri në vitin 1992 ishte pjesë përbërëse

e Bankës së Kursimeve të BRSS. Në atë kohë, pagesa e kursimeve garantohej nga Shteti. Në vitin 1996 autoritetet ukrainase vunë në zbatim një reformë monetare e cila pati ndikim tek depozitat e aplikantëve që ishin zhvlersuar tashmë në masë të konsiderueshme nga inflacioni. Për më tepër, Ligji për Depozitat e Qytetarëve të Ukrainës i vitit 1996, (Garancia Shtetërore për Rimbursim) ngriti një sistem që mundësonte që kursimet e indeksuara të paguhen në mënyrë progresive, duke marrë parasysh moshën e mbajtësit të llogarisë, shumën e depozitës dhe kritere të tjera. Aplikantët të cilët kishin nisur procedurat në Ukrainë u ankuan në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1.

Për sa i përket shumave të cilar përfaqësojnë vlerën e indeksuar të depozitave sipas legjislacionit të 1996, Gjykata vuri në dukje se ato varen nga shumat që Shteti i alokon Thesarit sipas kushteve të caktuara. Për këtë arsye, procedurat në gjykatat e brendshme nuk kishin të bënin me pasuri ekzistuese në pronësi të aplikantëve. Në lidhje me këtë, Gjykata theksoi se e drejta e indeksimit të kursimeve nuk garantohet nga Neni 1 i Protokollit Nr.1 dhe e deklaroi aplikimin të papranueshëm.

Në çështjen *Appolonov kundër Rushisë* aplikanti u ankua në bazë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1 se vlera e kursimeve vetjake të cilat ai i kishte depozituar pranë Bankës së Kursimeve, kishte rënë në mënyrë të ndjeshme si pasojë e reformave ekonomike, dhe se Shteti nuk e kishte kryer në mënyrën e duhur detyrimin e vet për të rivlerësuar depozitat me qëllim balancimin e efekteve të inflacionit, megjithëse këtë detyrim e kishte marrë më anë të

Ligjit të Kursimeve të vitit 1995. Gjykata vuri në dukje më tej se Shteti, megjithatë, e kishte ndërmarrë një detyrim të tillë duke vënë në zbatim Ligjin e Kursimeve me qëllim krijimin e një skeme të mbështetur prej tij për të bërë rivlerësimin e parave të depozituara në bankë para 20 qershorit 1991. Ligji parashikonte që kursimet të këmbeshin me bono speciale të cilat garantonin të njëjtën fuqi blerëse si ajo që ofronte monedha vendase në vitin 1990. Gjykata e deklaroi aplikimin të papranueshëm (shih gjithashtu *Grishchenko kundër Ruisisë*).

Taksat

Neni 1 njuh shprehimisht autoritetin e Shtetit për të vendosur taksa, penalitete dhe gjoba. Masat që duhen ndërmarrë për të siguruar pagesën e tyre parashikohen në paragrafin e dytë të Nenit 1 të Protokollit Nr.1, si kontroll mbi përdorimin pronës. Shtetet gëzojnë një hapësirë të madhe vlerësimi në këtë aspekt. Megjithatë, organet e Konventës mund ta marrin në shqyrtim aplikime në se rritja e taksave vendos një barrë të tepruar mbi personin në fjalë ose përbën ndërhyrje thelbësore në pozitën e tij financiare

Gjykata është shprehur në çështjen *Buffalo S.r.l. në likuidim kundër Italisë* se kur autoritetet kombëtare vendosin se taksa është paguar në një shumë më të madhe se ç'duhet, vonesat në rimbursim përbëjnë shkelje. Në mënyrë të ngjashme, në çështjen *Dangeville v.kundër Francës*, Gjykata vuri në dukje se aplikanti ishte kreditor kundrejt Shtetit si pasojë e një TVSH-je të paguar gabimisht, dhe se ai kishte të paktën të drejtën e një pritshmërie legjitime për t'u rimbursuar.

Probleme të veçanta që i përkasin Evropës Qendrore dhe Lindore

Pamundësia në këtë rast e marrjes së rimbursimit të taksës së mbipaguar përbëntë shkelje.

Në çështjen *Spaëek, s.r.o. kundër Republikës Çeke*, ku ankesat lidheshin me parashikueshmërinë dhe shkallën e aksesit tek legjislacioni tatimor, dhe ku aplikanti nuk ishte individ, por kompani, Gjykata sugjeroi që në këtë rast mund të kishte detyrim për të marrë konsulencë të specializuar, dhe se kjo do të ishte faktor vlerësues në se masa kishte qenë mjaftueshmërisht e parashikueshme.

Taksat

Qëndrimi i Gjykatës gjatë shqyrtimit të çështjeve që lidhen me taksat bazuar në Nenin 1 të Protokollit Nr.1 mund të krahasohet me qëndrimin e saj gjatë shqyrtimit të ankesave lidhur me procedurat tatimore, të cilat në parim nuk përfshihen në fushën e veprimit të Nenit 6, veçse në rastet kur natyra e shkeljes apo ashpërsia e vendimit mund të konsiderohen me karakter penal. (shih *Bendenoun kundër Francës*).

Lista e çështjeve

Agrotexim dhe të Tjerë kundër Greqisë, gjykimi i 24 tetorit 1995, Seria A nr. 330-A
 Aka kundër Turqisë, gjykimi i 23 shtatorit 1998, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1998-VI
 Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão dhe të tjerë kundër Portugalisë, nr. 29813/96 dhe 30229/96, ECHR 2000-I
 Androsov kundër Rusisë, nr. 63973/00, 6 tetor 2005
 Anheuser-Busch Inc. kundër Portugalisë [Dhoma e Madhe], nr. 73049/01, ECHR 2006
 Appolonov kundër Rusisë (vendim), nr. 67578/01, 29 gusht 2002
 Belvedere Alberghiera S.r.l. kundër Italisë, nr. 31524/96, ECHR 2000-VI
 Bendenoun kundër Francës, nr. 12547/86, 24 shkurt 1994
 Blečić kundër Kroacisë [Dhoma e Madhe], nr. 59532/00, ECHR 2006
 Broniowski kundër Polonisë [Dhoma e Madhe], nr. 31443/96, ECHR 2004-V
 Brumărescu kundër Rumanisë [Dhoma e Madhe], nr. 28342/95, ECHR 1999-VII
 Buffalo S.r.l. in liquidation kundër Italisë, nr. 38746/97, 3 korrik 2003
 Bugarski dhe Von Vuchetich kundër Sllovenisë (vendim), nr. 44142/98, 3 korrik 2001
 Burdov kundër Rusisë, nr. 59498/00, ECHR 2002-III
 Buzescu kundër Rumanisë, nr. 61302/00, 24 maj 2005
 Canea Catholic Church - Kisha Katolike e Canea-s kundër Greqisë, gjykimi i

16 dhjetorit 1997, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1997-VII
 Chapman kundër Mbretërisë së Bashkuar [Dhoma e Madhe], nr. 27238/95, ECHR 2001-I
 Chassagnou dhe të tjerë kundër Francës [Dhoma e Madhe], nr. 25088/94, 28331/95 dhe 28443/95, ECHR 1999-III
 Cvijetić kundër Kroacisë, nr. 71549/00, 26 shkurt 2004
 Des Fours Ëalderode kundër Republikës Çeke (vendim), nr. 40057/98, ECHR 2004-V
 Djidrovski kundër "ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë" (vendim), nr. 46647/99, 11 tetor 2001
 Doceviski kundër "ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë" (vendim), nr. 66907/01, 22 nëntor 2001
 Domalewski kundër Polonisë (vendim), nr. 34610/97, ECHR-2000
 Draon kundër Francës [Dhoma e Madhe], nr. 1513/03, 6 tetor 2005
 Dumanovski kundër ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë", nr. 13898/02, 8 dhjetor 2005
 Durini kundër Italisë, nr. 19217/91, nr. 19217/91, vendimi i Komisionit i 12 janarit 1994, DR 76B
 Former King of Greece - Ish Mbreti i Greqisë dhe të tjerë kundër Greqisë [Dhoma e Madhe], nr. 25701/94, ECHR 2000-XII
 Fuklev kundër Ukrainës, nr. 71186/01, 7 qershor 2005
 Gaćeša kundër Kroacisë (vendim), nr. 3389/02, 21 shtator 2006

Lista e çështjeve

Gayduk dhe të tjerë kundër Ukrainës (vendim), 45526/99, 2 korrik 2002
 Gaygusuz kundër Austrisë, gjykimi i 16 shtatorit 1996, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1996-IV
 Gratzinger dhe Gratzingerova kundër Republikës Çeke (vendim) [Dhoma e Madhe], nr. 39794/98, ECHR 2002-VII
 Grishchenko kundër Rusisë (vendim), nr. 75907/01, 8 korrik 2004
 Gillow kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykimi i 24 nëntorit 1986, Seria A nr. 109
 Hadžić kundër Kroacisë (vendim), nr. 48788/99, 13 shtator 2001
 Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykimi i 7 dhjetorit 1976, Seria A nr. 24
 Hentrich kundër Francës, gjykimi i 22 shtatorit 1994, Seria A, nr. 296-A
 H.F. kundër Sllovakisë (vendim), nr. 54797/00, 9 dhjetor 2003
 Hingitaq dhe të Tjerë kundër Danimarkës (vendim), nr. 18584/04, ECHR 2006
 Holy Monasteries - Manastiret e Shenjta kundër Greqisë, gjykimi i 9 dhjetorit 1994, Seria A nr. 301-A
 Hutten-Czapska kundër Polonisë [Dhoma e Madhe], nr. 35014/97, ECHR 2006
 Iatridis kundër Greqisë [Dhoma e Madhe], nr. 31107/96, ECHR 1999-II
 Immobiliare Saffi kundër Italisë [Dhoma e Madhe], nr. 22774/93, ECHR 1999-V
 Inze kundër Austrisë, gjykimi i 28 tetorit 1987, Seria A nr. 126
 Jahn dhe të tjerë kundër Gjermanisë [Dhoma e Madhe], nr. 46720/99, 72203/01 dhe 72552/01, ECHR 2005
 James dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykimi i 21 shkurtit

Taksat

1986, Seria A nr. 98
 Janković kundër Kroacisë, nr. 43440/98, 12 tetor 2000
 Jantner kundër Sllovakisë, nr. 39050/97, 4 mars 2003
 Jeličić kundër Bosnjës dhe Hercegovinës, nr. 41183/02, ECHR 2006\ J.L.S. kundër Spanjës (vendim), nr. 41917/98, ECHR 1999-V
 Kopecký kundër Sllovakisë [Dhoma e Madhe], nr. 44912/98, ECHR 2004-IX.
 Kovačić dhe të tjerë kundër Sllovenisë, nr. 44574/98, 45133/98 dhe 48316/99, 6 nëntor 2006
 Kovalenok kundër Letonisë (vendim), nr. 54264/00, 15 shkurt 2001.
 Kačmár kundër Sllovakisë, nr. 40290/98, 9 mars 2004
 Krisper kundër Sllovenisë (vendim), nr. 47825/99, 25 prill 2002
 Larkos kundër Qipros [Dhoma e Madhe], nr. 29515/95, ECHR 1999-I
 Lazarević kundër Kroacisë (vendim), nr. 50115/99, 7 dhjetor 2000.
 Loizidou kundër Turqisë, gjykimi i 18 dhjetorit 1996, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1996-VI
 Malhous kundër Republikës Çeke (vendim), nr. 33071/96, ECHR 2000-XII
 Maltzan dhe të tjerë kundër Gjermanisë (vendim) [Dhoma e Madhe], nr. 71916/01, 71917/01 dhe 10260/02, ECHR 2005
 Marckx kundër Belgjikës, gjykimi i 13 qershorit 1979, Seria A nr. 31
 McLeod kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykimi i 23 shtatorit 1998, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1998-VII
 Mellacher dhe të tjerë kundër Austrisë, gjykimi i 19 dhjetorit 1989, Seria A nr. 169
 Mrkić kundër Kroacisë (vendim), nr. 7118/03, 8 qershor 2006
 Müller kundër Austrisë, nr. 5849/72, Raporti i Komisionit i 1 tetorit 1975, Vendimet dhe Raportet (DR) 3

KESHILLI EVROPES MANUALET E TË DREJTAVE TË NJERIUT

Nadbiskupija Zagrebačka kundër Sllovenisë (vendim), nr. 60376/00, 27 maj 2004

Niemietz kundër Gjermanisë, gjykimi i 16 dhjetorit 1992, Seria A nr. 251-B

O.N.kundër Bullgarisë (vendim), nr. 35221/97, 6 prill 2000

Önerıldız kundër Turqisë [Dhoma e Madhe], nr. 48939/99, ECHR 2004-XII

Öztürk kundër Turqisë [Dhoma e Madhe], nr. 22479/93, ECHR 1999-VI

Papamichalopoulos dhe të tjerë kundër Greqisë, gjykimi i 24 qershorit 1993, Seria A nr. 260-B

Pellegrin kundër Francës [Dhoma e Madhe], nr. 28541/95, ECHR 1999-VIII

Pentidis dhe të tjerë kundër Greqisë, nr. 23238/94, Raporti i Komisionit i 27 shkurtit 1996, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1997-III

Pincová dhe Pinc kundër Republikës Çeke, nr. 36548/97, ECHR 2002-VIII

Pine Valley Developments Ltd dhe të tjerë kundër Irlandës, gjykimi i 29 nëntorit 1991, Seria A nr. 222

Predojević dhe të tjerë kundër Sllovenisë (vendim), nr. 43445/98, 49740/9949747/99 dhe 54217/00, 7 qershor 2001

Pressos Compania Naviera S.A. dhe të tjerë kundër Belgjikës, gjykimi i 20 nëntorit 1995, Seria A nr. 332

Prodan kundër Moldavisë, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (ekstrakte)

Rudzińska kundër Polonisë (vendim), nr. 45223/99, ECHR 1999-VI

S kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 11716/85, Vendimi i Komisionit i 14 majit 1986, Vendime dhe Raporte (DR) 47

S.A. Dangeville kundër Francës, nr. 36677/97, 16 prill 2002

Schirmer kundër Polonisë, nr. 68880/01, 21 shtator 2004

Schwengel kundër Gjermanisë (vendim), nr. 52442, ECHR 2000

Selçuk dhe Asker kundër Turqisë, gjykimi i 24 prillit 1998, Raportet e

Gjykimeve dhe Vendimeve 1998-II

Shmalko kundër Ukrainës, nr. 60750/00, 20 korrik 2004

Sirc kundër Sllovenisë (vendim), nr. 44580/98, 22 qershor 2006

Smith Kline dhe French Laboratories Ltd kundër Holandës, nr.12633/87, vendim i Komisionit i 4 tetorit 1990, Vendime dhe Raporte (DR) 66, p. 70

Solodyuk kundër Rusisë, nr. 67099/01, 12 korrik 2005

Sorić kundër Kroacisë (vendim), nr. 43447/98, 16 mars 2000

Sovtransavto Holding kundër Ukrainës (vendim), nr. 48553/99, 27 shtator 2001

Špaček, s.r.o. kundër Republikës Çeke, nr. 26449/95, 9 nëntor 1999

Sporrong dhe Lönnroth kundër Suedisë, gjykimi i 23 shtatorit 1982, Seria A nr. 52

Stec dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar (vendim) [Dhoma e Madhe], nr. 65731/01 dhe 65900/01, për botim në ECHR 2005

Străin dhe të tjerë kundër Rumanisë, nr. 57001/00, ECHR 2005

Stran Greek Refineries dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, gjykimi i 9 dhjetorit 1994, Seria A nr. 301-B

Storkiewicz kundër Polonisë (vendim), nr 39860/98, ECHR 1999

Svenska Managementgruppen AB kundër Suedisë (vendim), nr. 11036/84, vendimi i Komisionit i 1 dhjetorit 1985, DR 45, p. 211.

Teteriny kundër Rusisë, nr. 11931/03, 30 qershor 2005

Tre Traktörer AB kundër Suedisë, gjykimi i 7 korrikut 1989, Seria A nr.159

Trajkovski kundër "ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë" (vendim), nr. 53320/99, ECHR 2002-IV

Tričković kundër Sllovenisë (vendim), nr. 39914/98, 27 maj 1998

Truhli kundër Kroacisë (vendim), nr. 45434/99, 12 dhjetor 2000.

Van Marle dhe të tjerë kundër Holandës, gjykimi i 26 qershorit 1986, Seria A nr. 101

Vasilescu kundër Rumanisë, gjykimi i 22 majit 1998, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1998-III

NR.10: E DREJTA E PRONES SIPAS KONVENTES EVROPIANE PER TE DREJTAT E NJERIUT

Velosa Barreto kundër Portugalisë, gjykimi i 21 nëntorit 1995, Seria A nr. 334

X kundër Gjermanisë, nr. 8410/78, vendim i Komisionit i 13 dhjetorit 1979

Zaklanac kundër Kroacisë (vendim, nr. 48794/99, 15 nëntor 2001